

Börzsönyi Helikon

A Spangár András Irodalmi Kör művészeti folyóirata

II. évfolyam 11. szám, 2007 november

Záhorszki Mónika fotója

Tartalom:

- 3. o.: Karácsonyi álom;** (Ketykó István verse)
4. o.: Vízmosásnál; (Németh Roland verse)
6.-7. o.: Olvasó nép; (Nyírfalvi Károly versének részlete)
8.-9. o.: Tiszta tudat; (Móritz Mátyás prózája)
10. o.: Anyám emlékére; (Fuchs Izabella verse)
12. o.: Latencia; (Szájbelly Zsolt írása)
14. o.: Lencsevégén; (Gere János verse)
15. o.: Ha újra születesz, Anyám; (Székács László verse)
18.-19. o.: Állj fel; (Borsi István írása)
20.-35. o.: Diósjenő; (Végh József képes helytörténeti írása)
36.-37. o.: Civil kurázsi; Lapköszöntő
38.-39. o.: Könyvbemutató, verskoncert; (Németh Péter Mikola könyvének bemutatójához)
40. o.: Kalliopé kosarából; (Cegléd József Kázmér rovata)
42. o.: 1988; (Erős Ildikó verse)
44.-45. o.: Könyvajánló
46.-48. o.: 1552: XV.- XVI. Rész; (Százdi Sztakó Zsolt regénye folytatásokban)
49. o.: Egyversszakosak; (Hörömpő Gergely versének részletei)
50.-52. o.: Bemutatjuk: Majnik László versei
54.-55. o.: Auditor: Meccs; A portás; (Szávai Attila írásai)
56.-58. o.: Hírek

E havi lapszámunkat a már egyszer nálunk alkotásaival szerepelt, *Nagyorosziban* élő és alkotó **Záhorszki Mónika** fotóival illusztráljuk. Érdekessége a képeknek, hogy mindegyik a téli Nagyorosziban/ról készült, bizonyítva, hogy a *Börzsöny* és vidéke méltó a kirándulásra, érdeklődésre. Ha tehetik, látogassák meg ezt a környéket családtagjaikkal, szeretteikkel. Köszönet a képek közlési jogáért!

A Szerk.

A képek: Címoldal; 5. o.; 11. o.; 13. o.; 15. o.; 17. o.; 41. o.; 43. o.; 53. o.; 57. o.; Hátsó borító.

KETTKÓ ISTVÁN

Karácsonyi álom

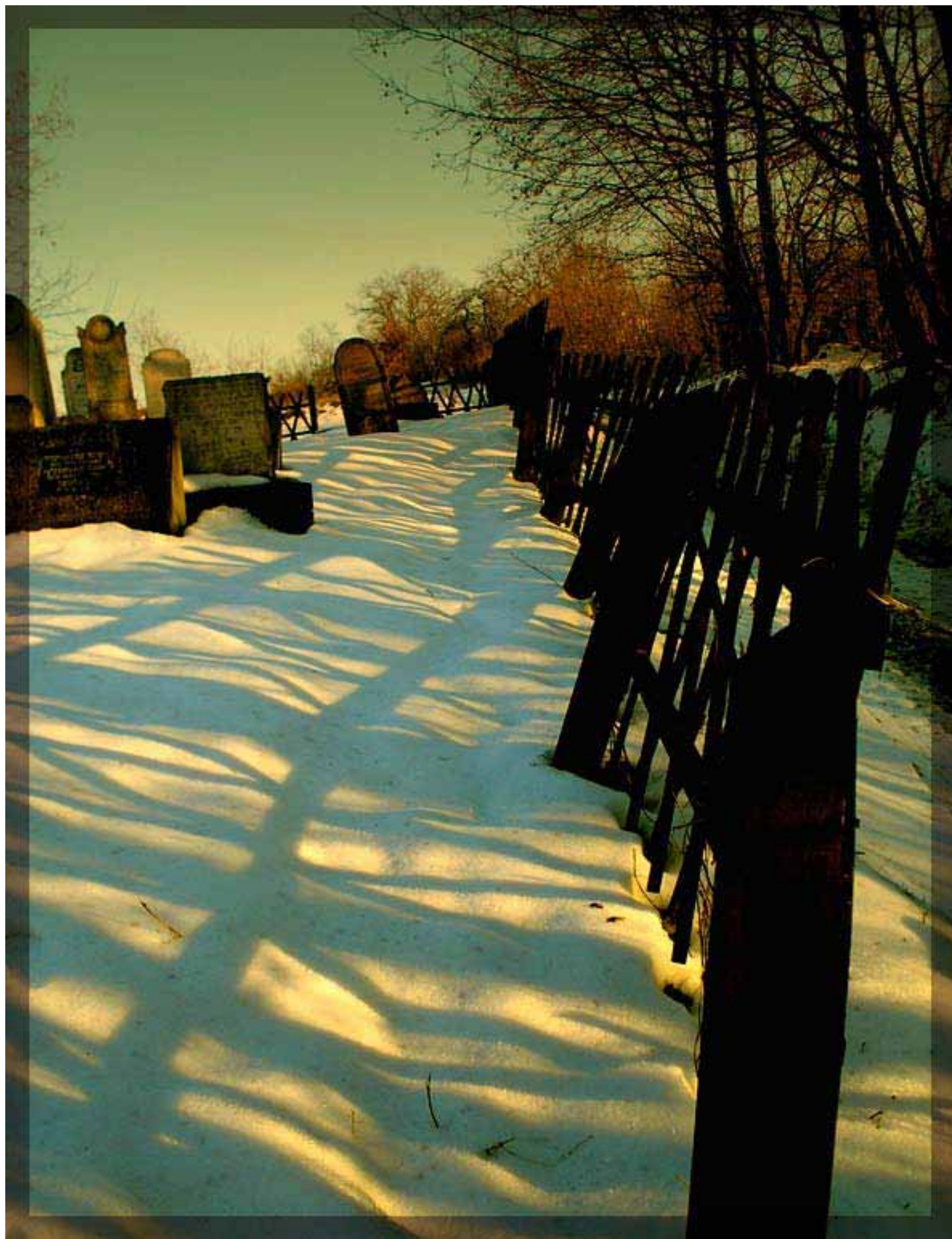
*Karácsony éjjelén nem hallottam
az éjjeli misére hívó
harang hangját -
álomban anyám terített asztala várt ...
Emlékszem , hogyan szorította kezem,
erőtlen ölelése szinte fájt -
fonnyadt karjain
karácsonyi dalt dúdoltak az erek,
szemében együtt láttam a fényt
s a Gyermekeket, aki megszületett ...
Szavaimmal törött vércseszárnyát gyógyígtattam ,
majd felröppent s égis ívelt boldogan,
én csak álltam , csodáltam őt , mint a gyerekek:
fénylő szemekkel, kócosan ...*

Romhány , 1977. december 25.

NÉMETH ROLAND

Vízmosásnál

A patak halkan csobog végig az éjszakán.
Csak a Holdnak fénye ragyog át a fák lombján.
Egy halovány alak térdel a partján,
a kezein lágyan vezeti végig tenyeréből a hûs vizet, mely lemossa róla az éjszakai tettét.
Szellő rezegetteti a patakából kortyoló fûz ágainak ezernyi levelét,
melyek sóhajokként szállnak végig a tájon.
A lány életének derekán jár, de lépteit a sötétség övezi.
Hosszú fekete haja, mint az éj, befedi az őt figyelők szemét.
Hiába nézed, nem tudod, hogy mit tett,
hiába kérdezed, nincs rá felelet.
Csak a Hold halovány fénye ragyog erősebben, ahogyan a szél elviszi előle a felhők szemtelen seregét, mely
merészelte elfedni tündöklését.
Az égi csillagpásztor ezüst fényét szórja helyeslően a női alakra.
Csak a nő, a Hold és a csillagok tudják.
Csak a fák látták tettét. Vége.
A lány hófehér arcán szinte izzik vérvörös ajka, de szó nem ül rajta,
csak egy halk sóhaj hagyja el száját, hogy egy újabb szellő kelhessen vele útra.
A sötét, eltakaró éjbe.
Fekete ruhája elrejtíti őt.
Csak a Hold láthatja: mely ezüst arcával minden éjjel megnézi, megcsodálja.
Így volt ez mindig, így van most, és így lesz:
Örökre.
Az éjben él; nappala nincsen, a Hold figyel, a fák vigyázzák, a patak mossa le róla szennyét.
Egy távoli templom tornyában az éjfélt nyögte el egy öreg harang;
De ide már csak halk leheletként ért, hogy jelezze, az éjjelnek mindjárt vége.
Utána már csak a nap gyilkos tüze fog lesütni az égből, a vakító kékségből,
el fog tüntetni mindent, mi itt
eme lágy árnyéknak otthont jelentett, az ezüst Hold ragyogást,
a fekete, apró fehér pontokkal díszített leplet is.
A milliónyi neszt, zajt, susogást, sóhajt, életet, melynek máskor túl sok a fény.
Belemeríti két fehér karját a patakba
s arcát mossa a hûs vízzel.
Tisztább lett a halovány arc,
s a pataknak vize:
Véresebb.

NYÍRFALVI KÁROLY

OLVASÓ NÉP

- RÉSZLETEK -

AHOL MOST A KOMÓDON

a tévé áll, ott valaha zab hevert
a sarokban, a vastag falak hűvösen
tartanak, míg emlékezem fák tövében
az agylágyító forróságban.

SÖTÉTBEN TÉNYLEG JOBB

a szaglásom, a fény hiánya
kikapcsolja a látást, a félelem
felerősíti egyéb érzetünk.
Fal mellett haladok lassan...

POR SZÁLL FEL FÉNYESEN

kaján mosollyal az elfelejtett
könyvekről. Delejes tekintettel
meg-megállva a roskadt polc előtt
büszkén és álmatagon válogatok
majd már a könyvtárba indulok.
Mi a bálványfa?

DÖNTÖTT FALSÍKOK KÍSÉRIK

a hazautat. Ki erre élt, nem
ismerte az ingát, vagy a fák
tekervényes rendjét követte.
S úgy jó neki, hogy belesimulva
értse a szavak furcsa mámorát, ha
lábához ugrik puhán egy macska, vagy
szelíd bagoly néz vele szemközt egy
ülőfáról, hogy kimondja végre:
körbe-körbe forog, akár a hinta
a szavak, és ízek természetes
örvénylésében, hogy ne kelljen
folytatni, se befejezni immár
mielőtt újabb könyvbe kezd az
olvasó ember, hogy meglelje saját
elméjét, saját lelkét, saját testét
önmagán kívül, valahol.

LEVELEK KÖZT TURKÁLVA TALÁLOM
mert a tárgyaknak lelket ő ad
én csak szívet tudok cserélni
az elhalványult lámpában,
vagy nyers férfierővel úgy
elzárni a csapot, hogy örökre
úgy marad, s ha nincs dolga, mit
betöltsön, elpusztul.

HÁZA ELŐTT ÁLLDOGÁLT
az esőben. Sűrű cseppek mosták
az arcát. Befelé nézett az ablakra,
ráncba rándult tekintete és homloka.
Ha övé a ház, a szoba, tán behúzódik.
De mit keresett ott, és mit itt?
A függöny ráncain nem látni át, ahogy
tilos a holtak szemfedelét felhajtani, a
titok marad titok, ajtókat dönget
hallgatása, és ahogy ott áll, nem
véve tudomást esőről, és a ritka
pillanatról, hogy beengednék, pedig
félnek a ritka idegentől.
Háza előtt álldogál az esőben.
S ha az ő háza?
Akkor én mit keresek itt.
Eső elől csapdába is juthatok, és
válaszai akkor már kérdések lesznek.

MÓRITZ MÁTYÁS

Tiszta tudat

A válás után nem akart, és nem is mert se a saját, de főleg nem a mások szemébe nézni. Kerülte még azt a kis asztaltársaságot is, amely addig megértette, vagy legalábbis időről-időre meghallgatta sirárait. Fogta magát, kevés holmiját, és vidékre költözött.

Mindig az volt a vágya, hogy ha egyszer megöregszik, miután a gyermekek kirepültek a fészekből, -majd egy meghitt kis házban fogja leélni utolsó, de egyben legszebb éveit. De persze nem egyedül, kivert kutyaként, ahogy most áll a helyzet. Volt feleségét ugyan felhívta, de egy hang sem jött ki a torkán, és csak nyelni tudott, mikor a túlsó oldalon mérgesen lecsapja a kagylót az ex. A faluhelyiek ugyan próbálták úton és útfélen keresni vele a kapcsolatot, át-átköszöntek az út túloldaláról is, ami először furcsa volt számára, hiszen Pesten, még a közvetlen szomszédjuk sem hederített rá. Az a kevés ember, aki ismerte, és ha szerette, akkor az a humora miatt volt. Minden helyzetben és körülmények között képes volt kívágni magát egy-egy poénnal, ironikus mondattal. Mikor másnak sírni lett volna kedve, akkor is ott éktelenkedett szája szegletében a vigyor, amit senki nem vehetett el tőle. Ez az én túlélésem záloga- mondta sokszor.

De úgy látszik, ezt is sikerült elhagynia útközben, mert mindenhez volt kedve, csak humorizálni nem. És még csak a kocsmába sem tért be, inkább a közértbe szerezte be a napi italadagját, de mintha már a barna sörnek is más lenne az íze. Főzni sem igen főzött, pedig otthon érezte magát a konyhában, és kevés dolgot szeretett jobban, mint új ételeket kitalálni. Elballagott a kisköztbe, és másnap reggelig ki sem merészkedett a házból, pedig lett volna tennivalója több is mint elég, de nem volt kedve se csinósítani, se kipofozni a házat, hiszen kinek tegye meg ezt a szívességet? Neki jó úgy, ahogy van. Ha megszólja valaki, tesz róla, hogy az illető máskor kétszer is meggondolja, hogy szóvá merje tenni, mit és miért nem csinál. Ugyan nem volt soha életében egy agresszív ember, de ha egyszer-kétszer elborult az agya, képes volt az élő fába is belekötni. Azért arra mégis szánt egy kis időt, hogy biztonsági zárat szerelt az ajtóra, amelyet mindig bezárt maga mögött, a kulcsot pedig a zsebébe csúsztatta, a zsálot pedig behúzta.

Senki nem értette, miért kedveli ennyire a sötétet, és a magányt. Megszokott volt, hogy reggel előjön, majd eltűnik, de amikor már több napja hírét sem hallották a szomszédok, aggódni kezdtek érte.

Felkapcsolta a villanyt, és egy konzervbab mellett, egy pofa sör társaságában meghányta-vetette eddigi életét, megpróbált válaszolni a saját maga feltett közhelyes kérdésekre, de a sokadik nekifutásra sem jutott tovább annál, hogy hibázott nem is egyszer, de nem tudja hogy mi lehetne innen a kivezető út. Amíg a fekete-fehér kis képernyős televízióban éppen egy aktuális talk-show futott elvált párok szereplésével, egykedvűen lapátolta magába a hideg babszemeket, rágta hozzá a zsömléket, és öntötte magába a hugymeleg sört. Szerencsére a tévének valami baja lehetett, mert hangot azt nem adott, de így is el tudta képzelni, hogy mit vágnak egymás fejéhez a foghíjas szereplők, akik pár tízezer forintért még hülyébbet csinálnak magukból, mint amekkorák eddig voltak. Amíg a konzervdobozt a többi közé hajította, a morzsákat a földre söpörte, a poharat a mosogatóba tette, az üveget az ajtó mellé állította, magát látta a kamerák kereszttüzeiben, ahogy magyarázkodni próbál, kínlódván a lámpalázzal, és a szégyenérzettel.

Maga előtt látta magát, ahogy csak hebeg és habog a műsorvezető sablonos és bugyuta kérdéseire, miközben a közönség egy része alszik, a cipője orrát nézi mereven, a ruháját igazgatja, hogy a piros lámpák kigyulladásakor betanított majomként tapsolnak, füttyülnek, röhögnek, fanyalognak. Látta magát, ahogy tehetetlenül próbál elhajolni a feléje dobott, hajított székpárnák, majd műanyag székek előtt, amit a nézők önszántukból cselekednek.

Hallja szinte a zenét, amire a volt felesége bevonul a csiribiri színű, műanyag dekorációs stúdióba, hogy két-három széssel arrébb foglaljon helyet, hogy pár perccel később a földre vágja a jegyűrűjét, pár nyomdafestéket nem tűrő jelző kíséretében. A műsorvezető hölgy persze meglepődik, pár másodperc hatásszünetet tart, és bekonferálja a reklámot, és persze a nézők lelkére köti, hogy ne menjenek sehova, ne kapcsoljanak el, hiszen a java még csak most jön, a hűtlen, alkoholista, csavargó, semmirekellő volt férjjel, és a feddhetetlen, áldott lelkű volt feleséggel, aki annyit szenvedett, és nélkülözött ura mellett. A nézők persze suttyomban ki-kimerészkedtek a konyhába, hogy magukkal cipeljenek pár zacskó ropogtatni valót, pár lehűtött üdítő kíséretében, hogy két pofára tömve magukat, mérgeledjenek, és rázzák a fejüket. Felesége könnyekben tör ki, amit aláfestenek valami fülbemászó halk dallammal, miközben zsebkendőt morzsolt az izzadt kezében, felsorolja, hogy mi mindentől fosztotta meg az a szemét ura, akinek a legszebb éveit áldozta fel, akiért volt, hogy meg is halt volna, akiért tűzbe tette volna a kezét, de bűnbánó áldozatként bevallja, hogy most látja csak be, hogy mekkora egy ökör volt, egy naiv kis liba, aki a sokadik hazugság után is tudott még hinni urának. Látta magát, ahogy egyedül marad, ahogy mindenki ellene fordul, ahogy a nézőtéren ülő fiatalok fogukat kezdik vicsorgatni, ahogy a karfákat szorongatják, és bármelyik percben szíves-örömet neki esnének. A műsorvezető hölgyemény megrendülve jelenti be a show utolsó két vendégét is, közös gyermekeiket, akik hol szúrós tekintetekkel, hol szégyenlős és zavart pillantással illetik volt apjukat. Itt már minden szín összerosódik, minden hang kivehetetlenné válik számára. És a tojássárga színű műbőr fotelt elnyeli a mély, ahonnan tűznyelvek csapnak a magasba. A műsorvezető hölgy meglepetésében elejti a papírjait, majd köszöni a nézők figyelmét, és ajánlja magát holnapra is.

Elmosogatnia nem volt semmi kedve, inkább fogta kedvenc kispárnáját és elment aludni.

A szomszédok kihívták a zsarukat, és értesítették távol élő, már felnőtt gyermekeit, hogy valami nem stimmel körülötte. Ahogy az várható volt, a sokadik csengetésre, és az erőteljes dörömbölésre sem nyitott ajtót. Végül a nagyobbik fia vette a bátorságot, és betörte a bejárati ajtó üvegét, és a zsarukkal együtt bement a lakásba. A cigarettafüstöt szinte vágni lehetett, pedig ha jól emlékezik a két fiú, apjuk soha nem volt rabja a koporsószőgnek. Igaz: ezt kompenzálta a játékszenvedélyével, hiszen eleinte a TOTÓ-ra, később a játékgépekre verte el azt a kis pénzét is, amit összespórolt, vagy ellopott tőlük.

Szólogatták, hosszú percekig keresték, és még az ágy alá is bekukkantottak. Ki tudja ezt nála, alapon. Végül egyikük, nem is tudva, hogy milyen látvánnyal kell szembesülnie, felnyitotta az előszobai fagyasztóláda tetejét.

Nem vetkőzött le, még csak a cipőt sem rúgta le magáról. Kedve lett volna ugyan olvasni pár sort, de inkább az orra alatt morogva pár szót, aludni tért.

Valamennyien hátra léptek egyet, vagy kettőt: János feküdt benne, kövé dermedve, kockás pizsamájában. Bár több, mint háromszáz literes volt a fagyasztóláda, mégis csak felhúzott lábakkal fért el benne, miután üzembe helyezte a gépet, és magára zárta az alkalom szülte koporsója fedelét, mellén összekulcsolva a kezét, bevárva a halált.

Pápaszeme egészen elsötétült, és úgy tetszett, hogy napszemüvegben tér a másvilágra. Az arcáról minden leolvasható volt, kivéve az ijedtséget és a rémületet. Mintha csak Csipkerózsika-álmát aludta volna.

Mégis, a véres borzalmakhoz is hozzászokott, és hozzáedződött rendőröknek is sokkoló volt a kép.

Szerették volna ugyan kiemelni a fagyos koporsóból, de annyira a falához fagyott, hogy a hűtőládával együtt tudták csak beszállítani a pásztói kórház prospektúrájára, ahol több napon át olvadt, hogy végül felboncolhassák. A folyamatot siettetni sem lehetett, hiszen a holttest károkat szenvedhetett volna.

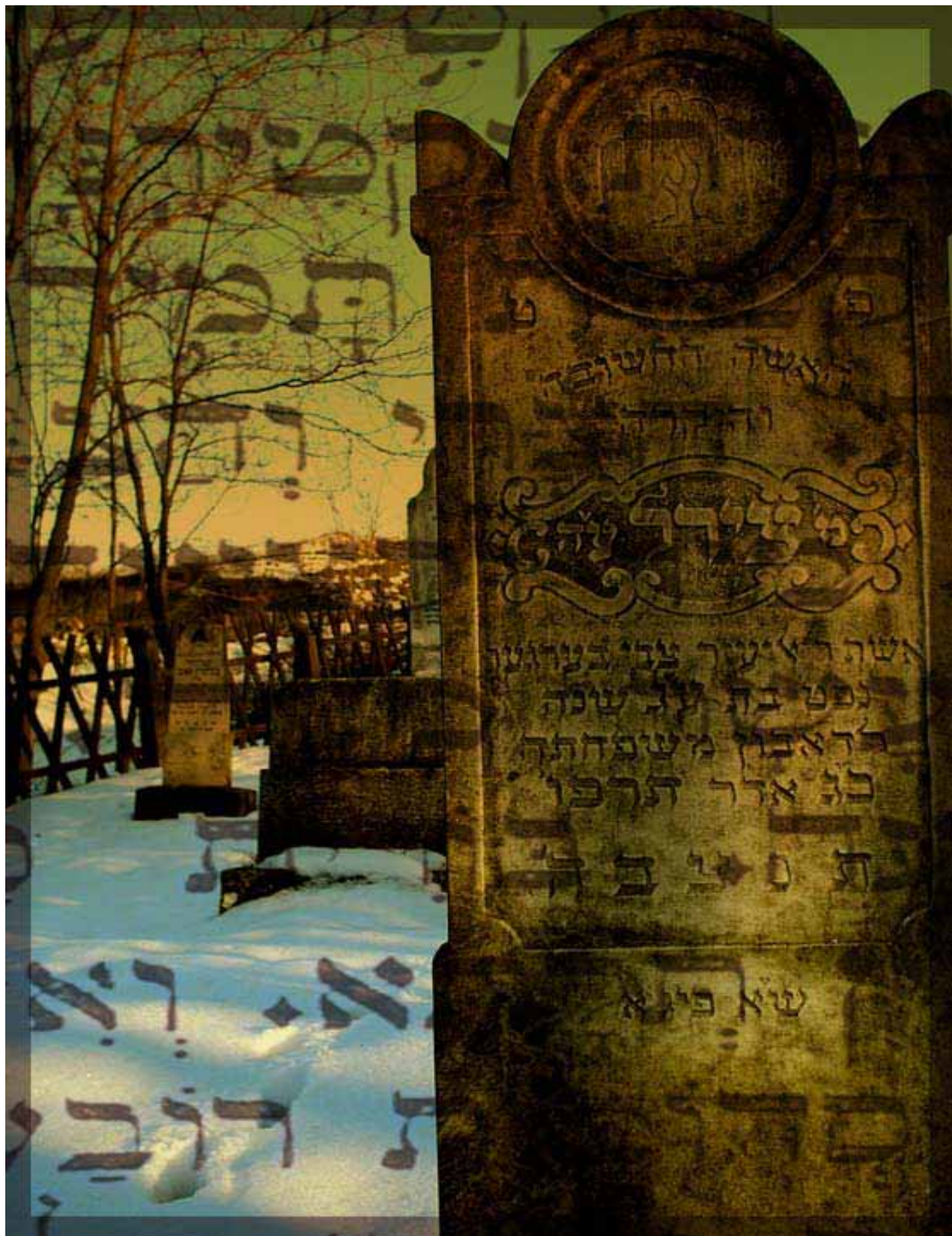
Boncolása során nem találtak gyógyszert, altatót, nyugtatót vagy drogot szervezetében, így vélhetően tiszta tudattal szenvedte el a kihűlés folyamatát, amelynek végső fázisaként örök álmra szenderült.

FUCHS IZABELLA

Anyám emlékére

Lángol a temető, gyertyáktól lángol.
Sírok peremén jár a “hiányzol” -
sikító szelek törnek a fényre,
józan okosság égi reményre.
Apóka mécses - anyóka sírján,
egyszerre élnek - egyszerre halvány.
Jár a krizantém, jár a nagy kertben,
Álmokat árul halál-ligetben.
Őszülő rózsák állnak a sorban.
Madárfészek egy csipkebokorban.
Lángol a bokor, lángol a fészek.
Szárnysuhogású csillagos ének.
Kereslek téged - kereslek egyre.
Fénylő arcodat mutasd meg végre.
Lángol a temető - gyertyáktól lángol.
Itt vagy? Istenem, de hiányzol!

2003. augusztus 26.

SZÁJBELY ZSOLT

Latencia

Az ágy nem nyújthatott többé vigaszt. Betegsége talán végső stádiumába érkezett, de magának sem volt hajlandó bevallani. Reggelente fejjörcsével ébredt, és égő fájdalmat érzett minden vizelési inger közeledtével. Szemhéján különös filmeket pergetett újra és újra. Egy fiú képe jelent meg mechanikus ismétlődéssel. Egy fiúé, ki alig volt több öt súlyos évnél, de úgy tűnt, ebben az öt esztendőben virágzik az élet, minden fájdalmával, csalódásával hiábavaló vágyakkal és a testi szükségletek gyarló, elrejtethetetlen hieroglifáival.

(Egyszeri és ismételhetetlen.)

Bénulás teljes odaadással, emlékképek rükvercben, a fájdalom mocska önnön arcába vágódott. Hideg víz a poros asztalon. Vizes légy a száraz pohárban, és immár a tudatban. A televízióban egy régi, elcsépeelt spagetti-western, de Morricone, az egészen más! És Verdi! Az álom, mely mézes hazugságokkal kecsegtet, most távol járt a test ketrecétől, egy nő képe, egy ismeretlen asszonyé, húsába égetve a halott nővér utáni gyermeki sóvárgás minden reményvesztettsége.

(Föl kéne kelni, és inni egy pohár bort. Kiszáradok.)

És úgy döntött fölkel, kezében gyûrött lapokkal Joyce Ulyssese, a szem rezzenéseiben el nem pöffekelt cigaretták füstjelei. “Miért a távolság, ha egyszer úgyis az élet végére érünk?”- kérdezte önmagától, s úgy sejtette, az emberi fajra mért biblikus stációk bizonyos fokú megnyugvást jelenthetnek azok számára, akik reggel fölébrednek, és eme hatalmas Glóbuszon beszélnek az önbecstelenítés csapdájába. A fürdőszoba jégszín csempéi hívnak, vagy ez már a Fehér Ruhás Hölgy mézédés kecsegtetése?

(“A három kurva. Ajaj!”)

Talán nem is lényeges semmi, talán a táj festmény, az a piszok a csempe tört erezetén gyehennai illúzió, és talán a belülről fakadó sárgás folyó sem több az emberi elme felfoghatatlan megcsúfolásánál. De akkor miért menekült egy nő egy férfi karjaiba még az Édenkert gyümölcsfái között, hagyjuk a bordát, ez testi szükséglet volt, a lét legelső folyamából leszen a testvériség rendje, mely századok talpa alatt szétszéledt a négy égtáj felé.

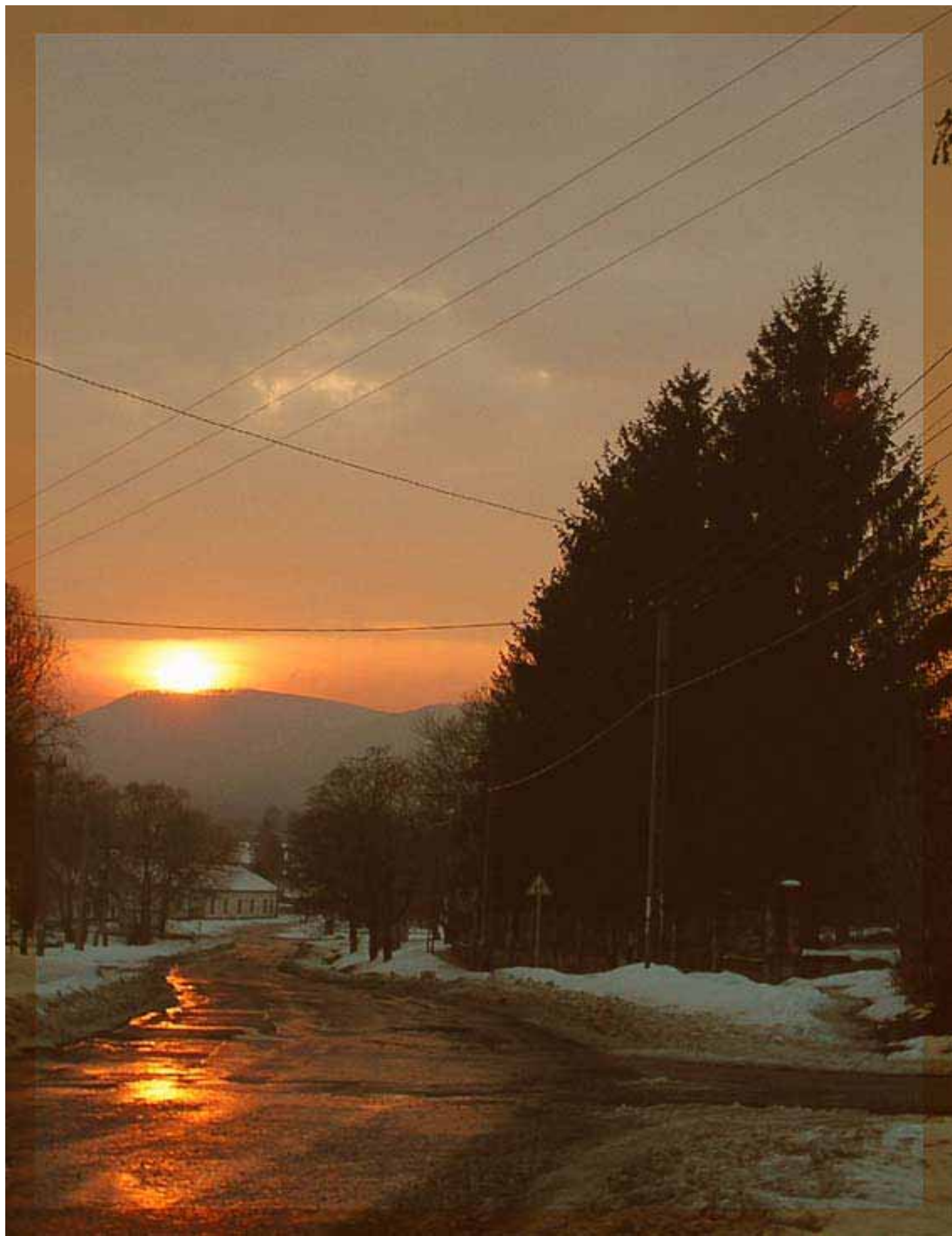
Valaki meghalt egy ügyért, melyben hitt, később milliók pusztultak egy ügy miatt, mely nem volt a sajátjuk. De egy örült hitte.

(“Mely általános kéttagú egységgel lehetne létező vagy nem létező tulajdonságainak összességét kifejezni?”)

Láttam házakat az est bársonyán pihegni. Láttam ablakok mögött rekedt asszonyokat és férfiakat. Ha egy gyermeket magára hagysz, sírni kezd a sötétben, hát sírjon az emberiség is, ugyanis Isten magára hagyta. Ne értsenek félre. Nem vagyok hívő. És a deista filozófiát sem vallom. Csupán átutazó vagyok önnön tudatomban. Felhő a horizont ajkán, elmúlás az öröklét cirkuszában. Egy lámpás, melyben a Dzsinn nem teljesít kívánságokat.

(“A szellemi tevékenységnek miféle munkarendje volna megvalósítható ezzel párhuzamosan?”) A kérdés feltételezett. Aki ismeri a választ, szóljon, ugyanis úgy tűnik, süllyedünk. Ki-ki a maga szigetén. Mint több milliárd, elátkozott Robinson.

Az idézetek James Joyce: Ulysses c. művéből valók.

GERE JÁNOS

Lencsevégén

Mit lát egy fotós egy ember-arcon
Amikor lencsevégre kapja,
És mit lát a lencse? És igazi-e,
Ahogy az arcot visszaadja?

Mi az, amit a szemlélő
Egy fénykép-arcról leolvashat,
És mi az, amit a fénykép
Egy mozdulattal visszaadhat?

Néhány redőt, mély barázdát,
Mit az élet ekéje szántott,
Vagy az öröm sugárzását,
Mit egy pillanat kiváltott.

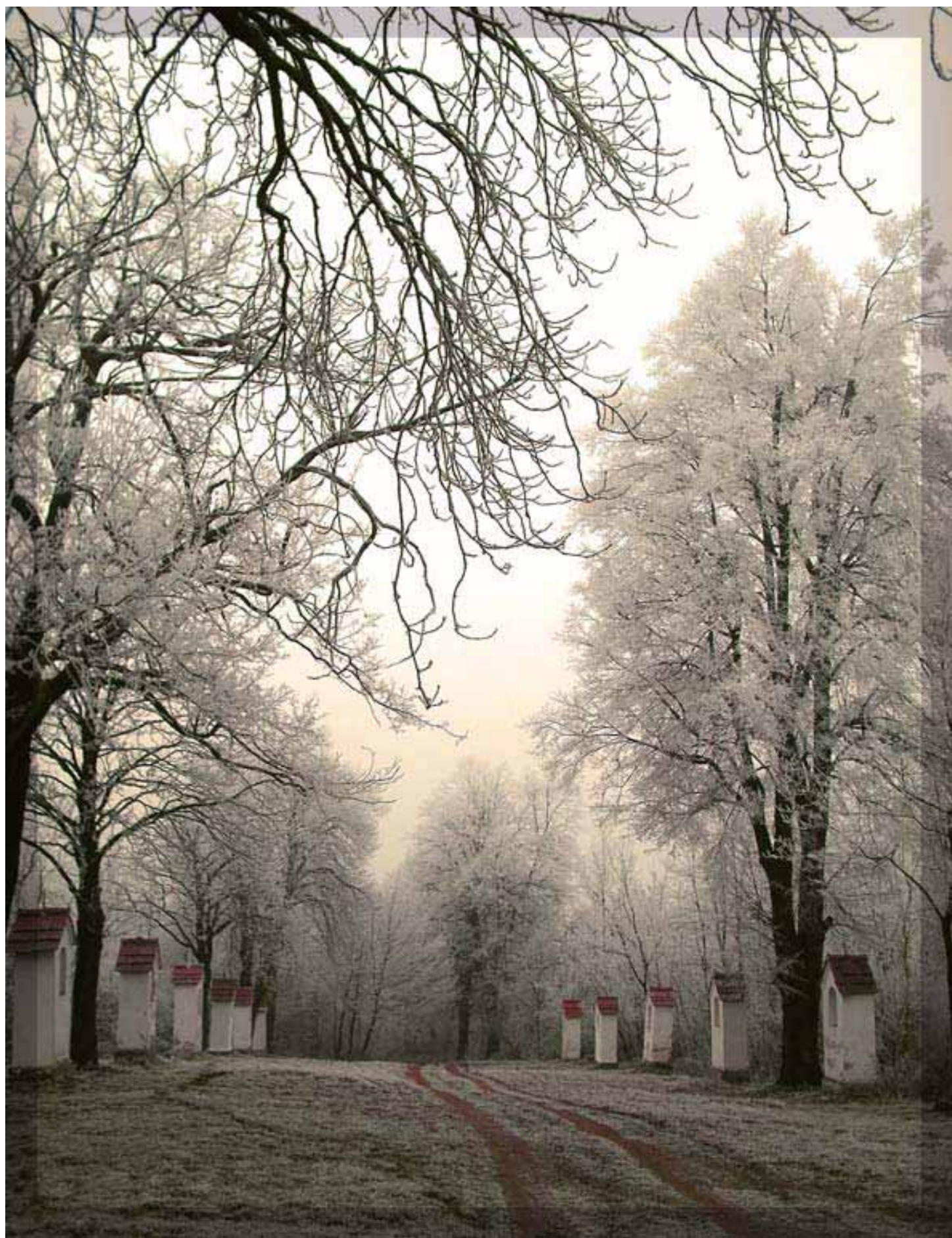
Az ember arca maszk csupán,
Mely belső hatásra változik,
Hogy őrzöngő harc dúl-e bent,
Vagy csodás gyönyörrel álmodik.

Az ember nem felszín csupán,
Amit bárki megtekint,
És bölcsen véleményt mond róla,
Vagy kezével egyet int.

Ha ezt a témát boncolgatjuk,
Akaratlanul is kiderül,
Hogy lehet egy ember olykor-olykor
Nagy tömegben is egyedül.

A lelkemhez egy parányi rést
A szememen át nyitva hagyok,
Nézz bele őszinte bizalommal,
És meglátod, hogy milyen vagyok.

1975.

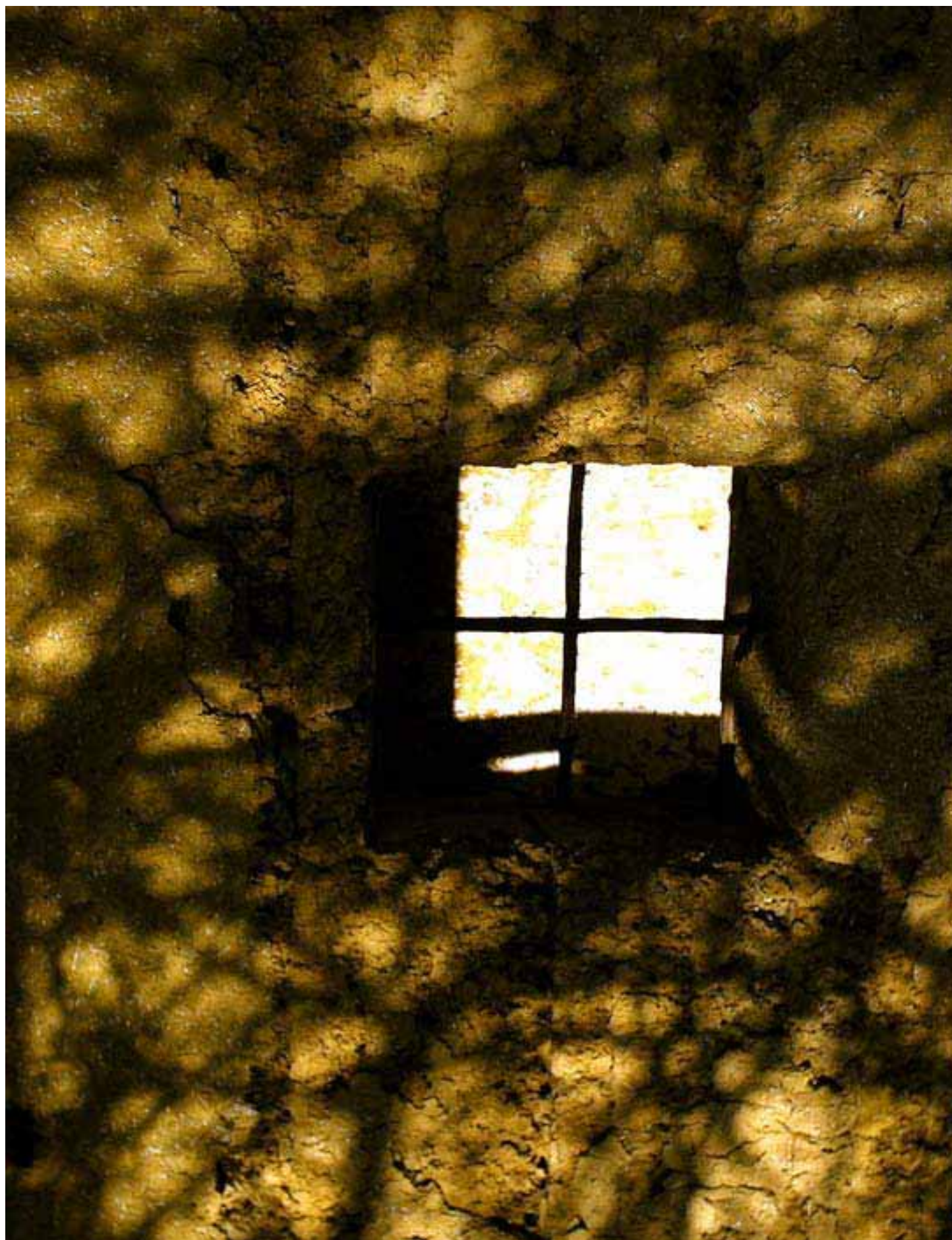

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Ha újra születesz, Anyám

ha újra születesz, Anyám,
tűzz magadra piros rózsát,
tűzzel égőt, halálűzőt,
piros rózsát, életrózsát,
és égjen aurád, égjen, égjen,
hozzád a halál ne érhessen,
űzzed, űzd, pokolba égesd,
mert én ki nem bírnam,
még egyszer már nem,
hogyan vigyen, megint el,
hogyan vigyen a halál,
ha újra születesz, Anyám

(2005.)

BORSI ISTVÁN

Állj fel

Ezen az őszön korán téliesre fordult az idő. A ködös, csípős reggelek erőszakosan magukba zárták a nagyváros bűzét, és a hajnal megszokott hangjait. Lehajtott fejű, álmos emberek siettek dolguk után, kizárva minden feleslegeset látóterükből. Saját világuk burkát olykor fellebbentette egy-egy jeges fuvallat, amely városi szemét és hódara keverékét vágta keményen az arcukba.

Százával sietnek, várakoznak, autóznak, s minnél többen szoronganak egy helyen, annál távolabbra kényszeríti őket egymástól a XXI. század kényszeres, kiégett személyisége. Ha belekönyökölsz valaki gyomrába a tömött buszon, nincs „- Ó! Bocsánat”, ha rád taposnak, nem jajdulsz. Hogy miért van így? Mert majd mindenki kivonul a jelenből, a maga kényszerű ottlétéről nem akar tudomást venni. Valami jövőképet építenek és bontanak minden nap, nézegetik, formálják – és elkeserednek. Attól, hogy nem róluk szólnak az óriásplakátok, a bőrük már nem olyan feszes, nem a menők kihívó ruhái szerint öltöznak, nem a megfelelő autómárkában parádéznak, nem ők ülnek a nagyfőnök bőrfoteljében. Ráadásul hónaljuk visszataszítóan izzad, más is melengeti a hitves ágát, a kamaszgyerek lenyúlta a havi kosztpénzt. . .

Ütös, - aki valaha volt „valaki”, egykor ember, férfi, férj, apa, főnök- lassan ébredezett. Lassan eljutottak tudatáig a zajok, fejébe tompa fájdalom hasított. Rájött, hogy ez nem a szokásos „ütös” pálinkától van, hanem feje rákoppant az aszfalton lerakott nyitott fémdobozkára, melyben szerényen csörrentek meg az odavetett forintok. A hidegtől görnyedő test legurult a kirakat alacsony padkájáról, le a járdára, a megszámlálhatatlan lábak erdejébe, a kutyapiszok és a csikkek közé. Szeretett volna felállni, de az ólmos fáradtság, az elmúlt 5 év minden nyûgje odaszögezte őt a földre. Senki sem dobta be érte a törölközőt, mint a boxmeccseken a kiütés után. Neki csak a saját – véges- ereje maradt.

Ismét próbálkozott, majd ismét. Már sikerült féloldalra fordulnia, kissé megemelve felsőtestét. Az emberáradat szabad teret biztosított számára, lehetőleg méterekkel kerülve őt.

Milyen óvatos is az ember! Messzire kerülnek az elesettet, a csonkát, a szellemi sérültet. Nehogy az ő bajukat „elkaphassák”. Nehogy eszükbe jusson az, hogy ahogy maguk élnek ma, az ajándék. Nehogy eszükbe jusson az, hogy talán már holnap ők ülnek a tolószékbe, vagy kerülnek egy fekete zsák mélyére. A múlandóság légvárait építők rettegnek a változástól. Feledni és tagadni akarnak. Talán csak így képesek elviselni az élet állandó bizonytalanságait.

Ütös immáron könyökén támaszkodva tekint a lassan világosodó utcára, mikor valami váratlan történik. Valaki áttörte a két világ közötti falat, melyet hosszú évek kitartó munkájával épített maga köré önutálatból, világfájdalomból, bûzből, koszból, rongyokból.

Egy magányos kislány áll előtte, s teljes figyelmével nézi őt. Ettől a nézéstől beleborsózott Ütös minden porcikája. A rezzenéstelen tekintet átégette a felszínt. Átégette szemének homályát, túlhaladt fájó gerincén, valahová olyan mélységbe hatolva, ahol minden változatlan és örök. Eljutva az emberi lét csírájáig.

Ez a nézés nem pihent meg a szakállas, vörösre puffadt arcon. Az eltompult értelmének mélyéről érezte Ütös, hogy a gyermek LÁT. Látja Őt. Az igazit. Látja benne az elmúltat és a lehetséges jövőndöt.

- Báci! Beteg vagy? Állj fel! – mondta a négy-öt éves gyermek kedves hangján.

- Tûnj innen, szaros kölyök! – kiáltott rá egy érdes hang válaszul. Ütös meglepődött.

- Ki az, aki ilyen durván válaszolt? Nem! Az nem lehet, hogy ő maga lett volna! Nem! Ez a MÁSIK! Ez a piás, a csödtömeg, ez az, akit szívből gyűlölök!

A gyermek azonban egy lépésnyit sem távolodott. Nem ijesztette meg a látszólagos durvaság, sőt a „bácsira” mosolygott. Ütös éppen valami kedveset keresgélt gondolatainak mélyén, hogy válaszoljon, mikor egy női kar hatolt át a bûvkörön, ideges szidalmakat zúdítva a kislányra:

- Emese! Azonnal gyere ide! Tudod, ez a halálom, hogy mindig eltekeregsz! Hányszor mondtam már, hogy ne állj szóba senki idegennel! – mondta magas hanggal az anya, majd a buszmegálló felé vonszolta a kislányát.

- Állj fel! Állj fel, állj fel! – visszhangzottak Ütös elméjében a kislány szavai.

S valóban, mintha valahonnan új erőt kapott volna, felállt, betántorgott a közeli kapualjba, hogy kisdolgát végezze. Ekkor valami zsibbadás érte el. Nem csak a test salakja az, ami kikívánczozott. A görcsök, emlékek, válás óta eltelt 7 év kétségbeesett vagdalkozása, 5 év hajléktalanság megaláztatása, a mérték nélküli gőg, mellyel elhárított magától minden segítő közeledést, gyűlölet és undor egyszerre rohanta meg ott és akkor. Nem tudhatta még, hogy az ember mi mindent bír. Kétségbeesett, állati fájdalomában dühödten rontott neki az első fém szemetesnek, ami az útjába került. Rúgta, ütötte teljes erejéből. Csörrent a vas, roppant a csont, serkent a vér... talán egy percig, talán a végtelenségig.

Majd a végtelen üresség. Személytelen, sötét, ítéletmentes. Mintha egy új, üres edény aljára került volna, emlékek és egyéb hozzávalók nélkül. Oda, ahol az ember meg-, vagy újjászületik. Ahol fel kell építenie az életet, ahol elő kell halásznia mindet, ami a díszletéhez nélkülözhetetlen.

Ütös percek leforgása alatt átment életének 12 stációján, saját keresztútjain. Miként azok, kik szembesülnek a halállal, vagy szeretteik elvesztésével.

Az üresség már igazi ajándék volt számára. Ebben az állapotban nyílottak meg – sok év óta először - a könnycsatornái. Hangtalan, mélyről jövő tisztító víz mosta a feledésbe mindazt, mit igazán gyűlölt magában.

- Állj fel! – visszhangzott benne a kislány hangja. De már ez a hang több volt, mint eddig. – Állj fel! – hallotta az elhunyt édesanya hangján, majd elhagyott gyermekei, egykori szerelme, gyermekeinek anyja hangján is – Állj fel! Képek, hangok érzések rohanták meg, barátok, ismeretlen segítők hangján;

- ÁLLJ FEL!

Az Ütös ott maradt, a sötét kapualjban. De mindig vissza fogja várni gazdáját. Ha már ő neki nem kell, majd talál magának másik áldozatot a hajnalban erre keveredő holdkódosok közül.

Az Ember kilépett az utcára. Tétova mozdulatokkal kereste az irányt, merre induljon. Szakadt nadrágját megtapogatva kiemelt belőle fél marék aprót.

- Elég lesz. Talán elég. – hajtogatta magában. Belépett a közértbe, kosarat ragadott, majd gépiesen berakott három kommersz féldecit, fél kenyeret a kosarába. Majd a biztonsági alkalmazott legnagyobb csodálkozására ismét visszament az italokhoz, visszatett az üvegcséi közül kettőt a polcra.

Ezután megkereste a tisztálkodó szerek sorát, hogy megvegye eljövendő életének első szappanát és borotváját.

Miután fizetett, kissé reszkető kézzel tekerte le a vodkásüveg kupakját. Rövid gondolkodás után – egy sóhajtás kíséretében – az egészet a földre öntötte.

A kapualj szelleme, Ütös kétségbeesetten várta vissza gazdáját...

Az egyik kék buszon, fénylő fekete hajú kislány utazik az anyja ölében.

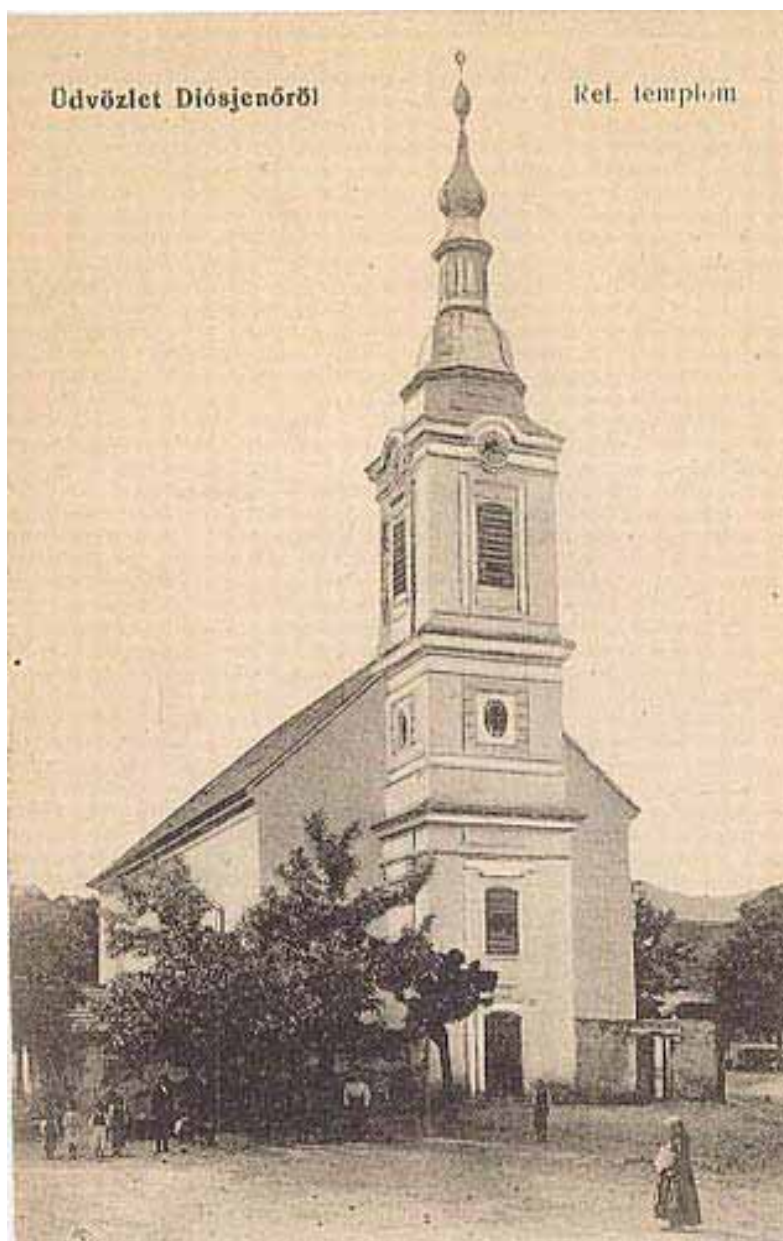
Átlósan vele, egy öreg hölgy mered, az elfutó fákat és az élet állomásait figyelve. A párás üveg tükrében észrevett egy öt figyelő szempárt. Mikor visszatekintett a kislány felé, az elhajolva bújócskázott vele. Az idős hölgyben élő szabad és kortalan gyermek áttörte a szikkadt test kalitkáját, szívből visszamosolygott lelki kistestvére.

Azon a buszon, azon a reggelen valamennyi utas kissé üdén, jobban érezte magát úgy, mint ázott veréb az első előbúvó napsugártól.

VÉGH JÓZSEF

Diósjenő

A falu, mely bírójának választotta Kossuth Lajost

A falu múltjából

A Börzsöny vidéke az ember megjelenése óta lakott hely volt. Míg számunkra üdítő friss levegőt, csodálatos tájakat, kirándulási lehetőséget jelent, úgy eleinknek ezek a hegyek nyújtották a biztonságot, a védelmet váraikkal s áthatolhatatlan rengetegeivel, élelmet az erdő gyümölcseivel, állataival, munkalehetőséget üveggyártással, fafeldolgozással, s időnként a betegségtől való megszabadulást a gyógyerejű forrásaival. Ugyanakkor a hegyek lábánál lévő sík terület a földművelésnek, legeltetésnek kedvező területet kínált, a kis tó pedig hallal látta el a múlt századok lakosait. Minden adott volt tehát, hogy itt letelepedjenek az emberek. Csábító volt már az ősember számára is. Ezt bizonyítják a község határában talált csiszolt kőkori (mintegy 5-6 ezer éves) kőbalták is.

A késő bronzkor két sáncvárát is ismerjük a környéken, a Magashegy oldalán és a Pogányvár csúcsán. A honfoglalás előtti századokról a viszonylag kis számú régészeti leletek adnak tanúbizonyságot. Avarok, kvádok, markomannok, majd szláv népesség lakta e tájat. A kvádok és markomannok ellen a határok védelmére a Dunán átkelő Marcus Aurelius vívott 173-ban nevezetes csatát a diósjenői tónál. A község neve több Nógrád megyei településhez hasonlóan honfoglalás kori törzs nevéből származik. A "Diós" előtagot valószínűleg csak a XVII. század során kapta.

A község első írásos említése egy istenítéletre bízott peres ügyhöz fűződik: A Kolozsvárott 1550-ben kiadott "Ritus explorandae veritatis per indicum ferri ardentis" című, Fráter György által kiadott könyvben, melyet Bél Mátyás a reformáció idején újra kiadott, szerepelnek azok a községek, amelyekből 1214. és 1235. évek között a nagyváradi templomban tüzesvaspróba alá vetettek valakit. Itt találjuk Diósjenő községet is.

1241. márciusában a tatárok felgyújtották a községet, a lakosság nagy részét leölték, a többi az erdőbe menekült. A korábbi csatározások háborúi a nagybirtokok ellen irányultak, hiszen az új hódítóknak is szükségük volt a földet művelő, számukra is hasznot, megélhetést nyújtó lakosságra. Az egyszerű népességet így nemigen veszélyeztette a háborúk menete. A tatárjárás azonban más volt. Tízezerszámmra pusztították az embereket s felégették minden útjukba kerülő települést. E veszteség pótlására betelepítéssel próbálkoztak. Diósjenőre német telepesek érkeztek. Az új jövevények lelki gondozásában vállaltak szerepet az 1281-ben ide telepített szerzetesek. Hamarosan gazdasági fellendülés következett, hiszen már 1282-ben kevésnek bizonyul a jenői határ a helybeli népesség eltartására, s ezért Domonkos esztergomi lovagmester bizonyosságot tesz, hogy Berény, Nógrád megyében lévő pusztá föld a jenői polgároknak - hospitábilus de Ineu - benépesítés végett átadatott.

E század utolsó éveiből származik várának első említése. A kedvező fekvés, a várbirtokhoz való tartozás előnyei vonzották a környék lakóit, olyannyira, hogy 1460-ban Diósjenő mezővárosi kiváltságokat kapott, s a vámoshellyel járó előnyöket is élvezhette. Adózási kedvezmények, szabad letelepülés, védelem, vásártartási jog jelentette az akkori városok vonzó hatását.

A fejlődést a török hódítás korszaka (1554-től) törte meg. A környékről tízezerszámmra hurcolták el rabszíjra fűzve a férfiakat, nőket, gyermekeket egyaránt. A török a védelemre is alkalmas építményeket, így a templomokat is elpusztította. A katolikus papoknak menekülniük kellett, s így akadálytalanul terjedhettek a reformációs tanok. Községünkben is ekkor erősödött meg a református felekezet. A katolikus egyház, csak a török hódoltság után (1685) jelent meg ismét s erősödött meg újra.

A veszély elmúltával a lepusztult tájon nehezen indult meg a fejlődés, annál is inkább, mert mint azt Diósjenő népének II. Rákóczi Ferenchez küldött levelében olvashattuk, a császári seregek is sanyargatták a lakosságot. A levél Kukländer Ferdinánd császári tábornok katonáitól való félelmükről szól.

A néprajzi múlt

Diósjenő népének - mely a palócság nyugati ágához tartozik - évszázadokon keresztül az erdő biztosította a megélhetést. Az erdő adta a munkát, a fa feldolgozása volt a fő foglalatosságuk. Ehhez mindenki értett, hiszen gyermekkorától ebbe nőtt bele, elleste a felnőttektől. Bölcsőjét, bútorát, szerszámain, szövőszékét, pajtáját, házát, fejfáját maga készítette.

Legkiválóbbak a diósjenőiek a kocsialkatrész-készítésben voltak. Sokszor hónapokat kinn töltöttek a hegyekben, s az erdei "műhelyekben" dolgoztak. A munka végeztével aztán járták a vásárokat Hódmezővásárhelytől Zakopaneig, s árulták termékeiket. Ez az életmód azt eredményezte, hogy a népviseletből való kivetkőzés már a századfordulón megindult, sokkal korábban, mint a környező községekben. Ezt segítette elő a századfordulón épülő vasút munkalehetősége, s később a vonaton való utazással elérhetőbbé váltak a távolabbi városok - Vác, Dunakeszi, Budapest - gyárai.

A női viseletben később, csak a harmincas években indult meg ez a folyamat. A szekrények rejteke még ma is őrzi a szép ruhadarabokat: a férfi viselet hétköznapi bőgatyáját, s a szintén kendervászon ingét, az ünneplő, csizmába bújtatott “billences” nadrágot, hímzett elejű inget, s a lajbit.

A női viselet természetesen sokkal többszínű volt, s összeállítása a vallási felekezettől is függött, melynek szakszerű, részletes leírására e helyütt nem vállalkozhatok, csupán néhány jellemző vonását kívánom kiemelni. A lányok sok színes, vagy fehér szoknyát hordtak, színes pruszlikkal, rakott csipkés, vagy hímzett ujjú inggel. Az asszonyok szintén sok rakott, de fekete szoknyát viseltek, az idősebbek fekete blúzt hordtak. A lányok hajadonfővel jártak, az idősebbek fekete, gyakran hímzett kendőt viseltek. A lábbeli a fiataloknál fekete pántos félcipő, az idősebbeknél csizma volt. Hűvösebb időben elől keresztbe kötött tarka rojtos kendőt, vagy rövid kabátszerű “kantust” hordtak, melynek találó népi neve “nemtelki”. A lányok haját a belefert színes szalagok díszítették. A viselet érdekessége a reformátusok úgynevezett “fekete menyasszonyi” ruhája, hol a domináns fekete színt csak a fehér kötényt törte meg.

A másik, a többi viselettől eltérő, a “tarajos fékető”, mely sapkaként fedi be az egész fejet, s a széle sűrűn bodros, úgy, hogy prémszerű kerettel övezi az arcot. Lehet fehér, vagy fekete is.

Hímzéskincsében a fehér hímzés a legszebb, s messze földön ismert. A vállkendők, zsebkendők sarkait díszítő motívumok változatossága, századokon át öröklődő rendkívüli szépérzékről vallanak.

A szabadságharc előtt

A forradalmi gondolatnak gyakori fészke volt a diósjenői református parókia. Földvári János szolgálata idején Diósjenő népe félelmében levelet írt a nagyságos fejedelemnek. A levélben védelmet kérnek Rákóczitól Kukländer Ferdinánd császári tábornok sanyargató hadjáratai ellen. *„Éjjel és nappal rettegésben vagyunk, mert ha Nagyságod oltalommal nem védelmez bennünket, ha Szokolya elfut, Nógrád-Jenőnek is köll pusztulni és azután Oroszi, Berinke sem merik lakni és így elpusztul Nógrád vármegye.”*

A Rákóczi szabadságharc lehanyatlása után nem más volt a gyülekezet lelkipásztora, mint Mányoki János, Rákóczi Ferenc festőjének, Mányoki Ádámnak az édesapja. Mányoki János 1670-ben került a leideni egyetemi tanulmányok után a közeli Szokolyára lelkipásztornak. Ádám fia 1673-ban született. 1680 táján aztán valamiért menniük kellett a Börzsöny közepén fekvő faluból. Komáromban települtek le. Három évtized múltán visszatértek, de ezúttal immár Diósjenőre. Mányoki János lett a Drégelypalánki Egyházmegye esperese. Tizenhat éven keresztül szolgálta gyülekezetét és egyházmegyéjét. Fia a szabadságharc bukása után Drzedában kötött ki, hol a szász királyi udvar elismert festője lett. Tudjuk, hogy 1724-ben hazajött, s hét itthon töltött év után tért ismét vissza új, választott hazájába. A hét itthon töltött év alatt gyakorta meglátogatta Diósjenőn a betegeskedő, idős édesapját.

A számos jeles lelkipásztor közül másodikként Kármán János említjük, ki 1775 és 1792 között szolgálta a diósjenői gyülekezetet. Testvére volt Kármán József püspök. A család ismert tagja Kármán József, a Fanni hagyományai írója. Kármán János unokája szintén a József nevet kapta a keresztségben. A hagyományokat követve ő is lelkész lett. A kecskeméti kollégiumban ismerkedett meg Petőfivel és Jókaiival. A családban örökölt szellemiségtől vezérelve a szabadságharcban is szerepet vállalt. 1848-ban fehérmegyei bizottsági taggá és lovasberényi nemzetőrök kapitányává választották meg. 1849-ben Perczel Mór táborában volt élelmezési biztos, később Guyon táborában működött.

Bökényi Gábor a jénai egyetemen eltöltött tanulmányok után tizennégy éven át szolgálta lelkipásztorként Diósjenő népét. Valószínűleg az ő időszaka alatt látogatott el Bajza József, a reformkor jeles irodalmára több ízben Diósjenőre. Írása – az 1831-ben megjelent Kármor – arról ad tanúbizonyságot, hogy Bajza alaposan összegyűjtötte a kor regéit, mondáit, történeteit. Helyismerete is kiváló. Mindezt csak a gyakori látogatásai alatt gyűjthette fel. Toldy Ferencsel folytatott levelezéséből néhány konkrét dátumot is ismerünk.

1823. szeptember 23. –, „Én most nem dolgozhatom. Ha írsz nekem, csak e hónap végével írd, mert én holnap után Nógrádba megyek, és csak egy hét múlva vissza.”

1824. december 16. –, „E holnap mintegy 30-án Nógrádba megyek csavarogni, nem azért mintha otthon dolgom volna, hanem mivel most egy kis ürült időm van; meglátogatok sok régen nem látott rokonokat.”

1825. január 7. –, „Nógrádból megtértem, de későbbben, mintsem kellett volna. Boldog egy néhány napot tölték ott.”

1828. december 8. –, „A múlt hónapban kétszer jártam Nógrádban familiám dolgában. Második ízben elfutottam volna egy napi látogatástokra, de kerekem, s tengelyem Tolmácson (Rétság mellett) letörvén egy napot kellett csináltatásokra vesztenem.”

A szabadságharc időszakában

A szabadságharc híre futótűzként terjedt. A megyei választmány megbízta a kerületek vezetőit, hogy hetente jelentsék a „helységekbeni csend és rend állapotát”. Huszár István kerületi rendszerinti esküdt 1848. április 6-án járt Diósjenőn. Hazatérve Tereskére, másnap ezt jelentette a megyének. „Nógrád mezővárosában f. hó 2-án a község egész népessége isteni tisztelet után zászlókkal vonult fel az ottani váromladék közé, és zenekíséret, tarackok dörgése mellett a legnagyobb illedelemmel népünnepelet ült. Hasonló népünnepelet tervez f. hó 8-ikra Jenő községe is, mit én tegnapi ottlétem alkalmával a bírának e részbeni feljelentések után nem is elleneztem, megbízván az ottan alakult választmányt, csupán ez alkalommal is a szoros rend fenntartására.”

Diósjenő népe már a márciusi események után lelkesen támogatta az új eszméket, amit az is bizonyít, hogy a falunkban két alkalommal is megtartott toborzáson harmincnyolc fővel gyarapodott a honvédsereg.

Szentgyörgyi István, az országszerte ismert színművész Diósjenőn született. Hetven éves színészi pályafutásából hat évtizedet a Kolozsvári Nemzeti Színház színpadán töltött el. Visszaemlékezéseiben így ír a gyermekfjéjjel átélte toborzásról:

„Az 1848-49. évi események némelyikére, bár 7-8 éves gyerek voltam, híven visszaemlékezem. Az „Öreg szőlőhegy” végében, a pincesorok aljában toborzó verbunkos huszárok csapra ütött hordó mellett táncoltak, ittak és énekelték:

Gyere pajtás katonának,
Jobb dolgod lesz, mint apádnak.
Se nem kaszálsz, se nem kapálsz,
Csak a kaszárnyában sétálsz.

Paroláztak a diósjenői délceg legényekkel, ki a parolát elfogadta, veres csákót nyomtak a fejére, katona lett. Mint bámészkodó gyermeknek, tréfából egy huszár az én fejemre is nyomott egy veres csákót. Örültem neki, azt gondoltam nekem adja, de bizony visszavette, sírtam is utána. Természetes, hogy a nótárius – akkor még híre sem volt a jegyző elnevezésnek – bíró, törvénybíró, pár esküdt, mint a falu elöljárói, a csend és a rend fenntartása végett, ott, kellett hogy legyenek. Én, ahol csak lehetett, mindenütt ott lógtam, és bámulva csodáltam, hogy miként hallgattak az emberek nótárius édesatyám szavára. De tudott is a nyelvükön beszélni.”

Szentgyörgyi István

A helyi hagyományok szerint a diósjenői honvédek Damjanich veres-sapkásaiként mindenütt a legvitézebbül harcoltak. Ennek elismeréseként kaptak lehetőséget a diósjenői leventék a századforduló után, hogy emlékezve hős elődeikre, a szokásostól eltérő színű levente-egyenruhát viseljenek. Miklós Sándor, diósjenői rímfaragó így emlékezik vissza erre az időszakra:

Az egész országba csak két helyen engedték,
Hogy ilyen sapkát hordtak a jenei leventék.
Vörös posztóból volt készítve a sapka,
Szép volt a szabása, de nem ingyen kapta.
Vörös sapka, fehér ing, zöld öv, csizma, nadrág,
Legtöbbször a versenyt a mieink aratták.
Akkor büszkeség volt olyan helyen lenni,
Ahol dicsőséget, versenyt lehet nyerni.
Március tizenöt nagy ünnep volt akkor,
Megemlékeztek a hősi halottakról.
A nemzetiszín zászlót magasra emelték,
Nem, nem, soha! – hangzott, mondták a leventék.
A hősök szobránál szavalt, aki akart,
Hazafias verset és a Talpra magyart!
Sok nép volt ott akkor, fiatalok, vének,
Egyszer se maradt a himnusz ének.

Külön kell szólnunk a diósjenői származású honvédtisztekről. Nagy Gedeon a helyi református lelkész-esperes, Nagy Mihály gyermekeként 1830-ban született. 18 évesen, megszakítva pápai teológiai tanulmányait, honvéd önkéntesként előbb őrmesteri, majd 1849 júliusától már hadnagyi rangban szolgált a 18. Attila huszárezred kötelékében. A szabadságharc után befejezte iskoláit, s átvéve édesapjától a stafétabotot, egészen 1907-ig – halála évéig – Diósjenőn lelkészkedett.

Nagy Gedeon munkássága közéleti téren is jelentős volt. Már a szabadságharc alatt rendszeresen publikált követelve a radikális változásokat. Így ír 1848 augusztusában a Március Tizenötödike című lap hasábjain.

„Magyarország ama vén férjnek, Ausztriának makrancos ifjú neje a férj tudta nélkül hatvanegy millió pengő forint adósságot irt alá.

Átkozott menyecske, milyen szeget üt a pedant fiskus fejébe. Az ember azt gondolná, hogy a fiatal nőske a sok pénzt azért veszi fel, hogy válóperét annál hevesebben sürgesse, és elkezdvén egy fényes külön háztartást a jövő farsangra saját ízlése szerint válasszon magának egy derék ifjú férjet, olyant, minő Párizsban júliusban, vagy éppen februárban szokott születni.

Hanem malheur az, Szerkesztő, hogy ez a szép szőke menyecske a négy száz és néhány Pestre jött ügyvédek közül a 226 parókában többet bízik, mint a 117 ügyes, tüzes, bátor, derék, és lovagias ficzkóban... Fájdalom, a nagyszömöldű párt leszavazta a lovagias ifjúságot. Ellenben, midőn pénz kellett a megszorult menyecskének, a zsugori táblabírák mind megugrottak padjaikról."

MARCZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Péntek

140. szám.

Pest, augusztus 25. 1848.

Nem kell táblabíró politika.

Elmízhetheti csak a kiadónál országúton Kunewelder házában, vidéken a k. posthivatalnál.

Előfizetési ár:

Julius elejétől kezdve fél évre Budapesten házhordással 5 ft. Vidékre postán borítékban 6 ft.

Évnyegyre Budapesten 2 ft. 30 kr. vidékre postán 3 ft. 30 kr.

Egy hónapos elő fizetést csak helyben, a hónap első napjától számítva 1 forintjával fogadjunk el.

Hirdetésektől egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 3 kr. peng. p. fizettetik.

Pest aug. 25.

Szerkesztő!

Itt vagyok ismét drága Marczius, előbujva halgatáságomból, önnek hű fogyernek: Nagy Gedeon.

Ha midőn az olvasó e nevet a lapokban olvasza, örvendősen felkém, mert akkor a radical ügyre nézve jobbra fordulunk az aspiotusok. Nem igazad, rossz hatása vagyok, csak akkor villogtatlan fogyernek, ha pártsergünk előhaladában van, különben desperálók, s lekonyítom az őrömet.

On családok, és körül: mi a szűz lelke az én drága Gida barátomat, ha azt hiszi, hogy a legutolsó napok a radical ügyre nézve kedvezőleg mutatkoznak.

Haj! azért adotti az isten az embernek okosságot, hogy éljen vele, s én egy borító kereséséig, hol is tudok szalmazsákon egy kis mozet kistini.

Teből mint mondok, rettentően örvendő, mert végre közeledni látom a perczet, hogy a jelen csomóság politikájá ministerium elvagre összedőljön, s helyébe jujjon egy másik, mely azonban még inkább tökéletesen tán nem fog kilegíteni, mert irta van, hogy jó a jó, de jobb a jobb, kicsinyen túlsz a nagyobb.

Hanem azért az okosság azt dictálja, hogy csinejünk olyan erczokai, mintha erőznünk az volna, hogy Guizot helyébe Thiers jöjjön.

A tegnapi határozat dicső volt. — On leant volt a teremben, én kün szívrozom az univerz proletarius collégium között.

De ön úz évet adna szomorú életéből, ha láthatta volna a savanyú politikát, a millyent vágat, midőn az ülést oda hagyták: Balthányi és Sróchényi.

Rettentően nem: tetezett ő lordsguknak a tegnapi spectaculum.

Széchényi angolul mosolygott magában valami, alkalmasint káromkodott, s tán Assze is vesztett kedves élete párjával, Kovács Lajosnál, ki úgy látszik e napon kapta meg Waterlooját.

A vinell mairmonialis austria consistorialis defensor mag van pacsokva.

Magyarország ama vén férjnek, Austrának, makrancos ifjú neje a férj tudta nélkül halványgy millió pengő forint adóságot írt alá.

Átkozott menyecske, milyen szeget üt a pedant fiskus fejébe. Az ember azt gondolná, hogy a fiatal nőske a sok pénzt azért veszi fel, hogy válóperét annál hevesebben sürgesse, és elkezdvén egy fényes külön háztartást a jövő farsangra saját ízlése szerint válasszon magának egy derék ifjú férjet, olyant, minő Párizsban júliusban, vagy tán éppen februáriusban szokott születni.

Hanem nagy malheur az, Szerkesztő, hogy ez a szép szőke kékszemű menyecske a négy száz és néhány Pestre jött ügyvédek közül a 226 parókában többet bízik, mint a 117 ügyes, tüzes, bátor, derék, és lovagias ficzkóban.

Ha csak ezutánra jobban nem fogja megválasztani embercét. Mert csak el nem feledheti a tegnapi ülést, a midőn a bal oldal a pénzszertésben annyira megbecsülhetlen szolgálatait tett neki.

A táblabírák három milliót akartak adni. A radicalok annyit a mennyi csak kellett. A jó barát a szakéghen illatú ki magát.

Hanem szerkesztő, akkor midőn csak a napokban meresztült meg ön egy sapjőperitől lesz-e ennek bátorsága kindni e czikket, hol imigyen egyenes módra a tökéletes elvárlást bezzáunk ugy, hogy a felek aztán új házasságra kellessenek.

Hogy ne merne! Csak tartunk meg gyönyörű methodusunkat, hogy úgy írjuk, miszerént barátaink értenek meg minket, ellenségeink pedig meg ne foghassanak.

Azért hát háromszorosan jart most az olvasólóról, mert ez a mi tekintetes kar és rend-nemzetünk még rettentően keresztény katolikus ország, s hol a teljes rivalás még nincs megengedve.

Azért hát csak okosan haladjunk, azt sem az elvárlást, most csak arra agidljunk, hogy a legújabb vallási törvények engedelmeivel legyünk derék becsületet magyar kalvinisták, s ha azt eldölik, most merésztük mit ad a táblának.

De hát mit értünk mi kalvinistáknak.

Többféle dolgokat. A többi között, hogy ne higgyünk a traditióknak. Ne higgyük azt, a mit Stechényi, Kovács Lajos, Kánczai Gábor, és Csiki Sándor prédikálnak.

Mert lám az élet másként beszél. A mit hálton arról volt szó, hogy azok, kik a rossz harmóniában élő házasságot megőrizték, milyen liberált kapjanak.

Széchényiek azt mondták, a férj színt kell viselni. Falvárba az udvariassan parókás táblabírák.

Ellenkezőleg az ifjak azt mondták, de bizony szebb lesz, ha az asszony családát színt vesszük fel. Ah ezek aztán már elegans urcsák.

Fájdalom, a nagyszömöldű párt leszavazta a lovagias ifjúságot. Ellenben midőn pénz kellett a megszorult menyecskének, a zsugori táblabírák mind megugrottak padjaikról.

De ezzel az ország legalább megismeri, hol, milyik oldalon keresse valódi hű fiait.

Ennyiből áll az ajánlott kalvinistáság.

De ez nem, lesz elég, gazdagságunk lesz egy kis lutheránusságra is.

On ért engem, szerkesztő, s ha ön ért, nem gondolok vele, ért-e még engem azon kívül mis a világom, vagy nem.

En önnek hű tanítványa akarok lenni, s a merre járok, kélek, csak azt prédikálom, hogy Magyarországnak mindennek előt csak erősdödni kell.

Magyarország ha szabad és alkotmányos akar lenni, ugyanazon politikát kell követni, melyet követem, ha szándéka az volna, hogy Austrától rögtön, tettelesen és tökéletesen el akarna válni.

Es úgy is kell lennünk — különben elvészünk. Nagyon megharagítottuk a komor és botrányos férjet, én valahogy ismét kébbe kerit, majd meg-regulázom a kalandus asszonykát, s bezzáunk egy kolostorba.

Erősdödnünk kell, fel kell használnunk minden perczet, nem úgy, mint a ministerium, mely négy hónapot már eltarasznyézott.

Es ha erősek vagyunk, bíznok magunkban, hogy rajtuk nem paranczik senki fia... akkor hadi valjók meg, szeretet költse-e őszre a házasságot, vagy pedig az egész csak egy marinyo de raison volt.

Az igazi szerelmet a valódi hívőség, akkor fog kitűnni, ha az együttéléshez egyik fél sincs kény-szerítve.

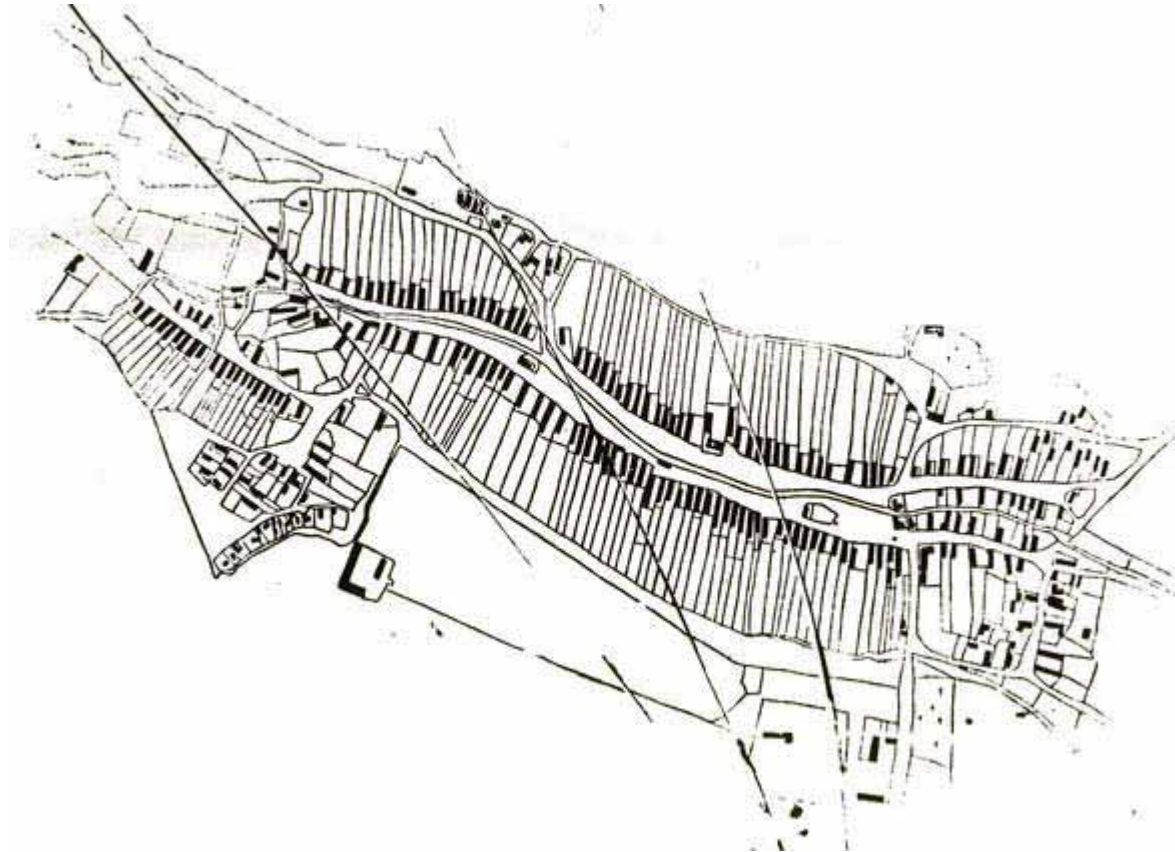
Nagy Gedeon.

Nagy Gedeont 1905-ben a megyei alkotmányvédő bizottság tagjai közé választották. Közéleti tevékenységének elismeréseként szép templomi ünnepség keretében vehette át a „Ferenc József Rend Lovagja” kitüntetést. Az egyetlen a magyar református lelkészek között, aki ezt a magas kitüntetést megkapta.

A második diósjenői származású honvédtiszt bori és borfői Bory László, ki a 18. honvédszászlóaljban előbb őrmesteri, majd 1849. február 1-től hadnagyi rangot viselt. Vitézségét, rátermettségét elismerve július 21-én főhadnagyi rangot szerzett, s szeptember 28-án Klapka György, a szabadságharc egyik kiemelkedő katonai vezetője 3. osztályú katonai érdemrenddel tüntette ki. A komáromi vár feladása után bujdokolni kényszerült, majd a Pozsony megyei Csesztvén telepedett le.

Diósjenői honvédek

Az 1848/49-es szabadságharcban nem kapott különösebb szerepet a község, természetesen nem kerülhette el a katonaállítási kötelezettségeket. A honvédseregbe való toborzást azonban nem minden esetben kísérte lelkesedés. A településre az összlakosság arányában kivetett létszámot többnyire sorshúzás által választották, de gyakorta előfordult, hogy – aki megtehetette – volt, aki pénzért fogadott maga helyett – gyakorta más községből - bevonulót. Rétság mai körzete túlnyomórészt az egykori Kékkői járáshoz tartozott. Az 1848. augusztus 29-én tartott vármegyei választmány hat századra osztotta a nemzetőröket. A nógrádi honvédek a VI. századba kerültek. A szeptember 21-én, Balassagyarmaton tartott teljes hatalmi választmányi ülés döntése szerint az egész járásnak összesen 944 újoncot kellett kiállítania.

Diósjenő térképe a szabadságharc idejéből

A szabadságharc után – mintha nem lett volna elegendő a sok megpróbáltatásból – újabb csapás várt a volt honvédekre. 1849. októberében a császári hadsereg főparancsnoksága elrendelte, hogy „*a felkelő seregben szolgált minden egyén előállítandó és a hadsereg állományába osztályozás nélkül besorozandó*”. Valóságos hajtóvadászat indult meg a volt honvédek után, kik közül sokan inkább vállalták a bujdosó életet, hogy szegénylegényként, betyárként a Börzsöny rengetegeibe meneküljenek.

A forradalmi gondolat bukása után folyamatosan felügyelték mindazokat, akik bármi szerepet vállaltak a szabadságharc során. Egy 1850. március 2-án kelt Nógrád megyei jelentés arról ad hírt, hogy az alsóbb osztály tagjai nemigen mozgolódnak, de a „míveltebb osztály” képviselői közt már nem ily megnyugtató a helyzet.

A szabadságharc bukását követően összeírták a volt honvédeket. Az 1849. december 26-én kelt feljegyzés szerint Diósjenőről összesen harmincnyolcan szolgáltak a honvédseregben.

A Szentgyörgyi István diósjenői jegyző / a színművész édesapja/ által készített összeírás öt csoportba sorolva veszi számba a volt diósjenői honvédeket.

Tekéntetes Nógrád megyei Diós Jenői honvédek összves jegyzéke 1849. évben.

1. Akik magokat f. 849-ik év november 16-án jelentették, s elbocsájtattak:

1. Dobos Imre
2. Tamás József
3. Supka András
4. Boros János
5. Nagy István
6. Henrik József
7. Miklós István

Ezeknek, mint katonai szolgálatra tehetetleneknek az illető B.Gyarmati katonai császári királyi hatóságtól elbocsájtó levelük vagyon.

8. Hornyos Pál
9. Kayzer János
10. Tóth Márton
11. Tuskó József
12. Jenei András
13. Nagy Gedeon
14. Kis Mihály
15. Havas Ferenc

2. szer Ugyan akkor a császári királyi rendes katonaság közé bésoroztattak:

1. Panyi János
2. Gelter Mihály
3. Kiss László
4. Dobos Péter
5. Sufkó János

Ezek bent maradtak november 16-án 1849.

3. szor Még magukat bé nem jelentették:

1. Szalai András	egyetlen fiú
2. Berki János	-
3. Czina József -	
4. Marton Márton	beteges
5. Alaska István*	nem tudatik hol van
6. Szluka Pál	nem tudatik hol van
7. Getzi József	örökös koldus beteg, nyomorék, meghalt
8. Csúrja András	már esztendeje ágyban fekvő beteg
9. Hollman György	vidéken betegeskedik, molnár legény
10. Prohászka István	Komáromból végelbocsájtó levele (van) Haynau ő méltóságától,
- Mikolán van most.

* Valószínűleg Alaksa

4. szer Rendes volt két nyomorék katona most jött haza:

1. Péter József	Szokolán fekszik vizsgálatott kiállt, beteges
2. Panyi György	Szokolán fekszik vizsgálatott kiállt, beteges

5. ször Hol létek nem tudatik bizonyosan

1. Lakatos József	mint állítják elhalt
2. Panyi Márton	bé soroztatok olasz honban van, onnan írt
3. Mézeri András	nem tudatik hol van
4. Juhász Márton	nem tudatik hol van
5. Fagyas Gergely	nem tudatik hol van
6. Juhász Gábor	nem tudatik hol van

Összeillesítés: 1szer elbocsájtatott összesen 15
2szer ugyanakkor bevevődött összesen 5
3szor még magokat be nem jelentették 10
4szer legközelebb haza jöttek 2
5ször oda vagynak, s elhaltak 6
Összesen: 38

Kelt: Diós Jenőn 26-ik December 1849.

Mély hódolattal közli

Szentgyörgyi István jegyző

Petőfi Sándor két diósjenői barátja

Származása szerint csak Nagy Gedeon – ki maga szívesebben használta hivatalosan is a Nagy Gida nevet – volt falunkbéli, de Oroszy Pált is több, mint fél évszázados lelkiismeretes kántortanítói működés alapján méltán tartjuk falunkhoz ragaszkodó diósjenőinek.

Nagy Gida édesapjától, Nagy Mihály református lelkipásztortól ismerte meg a szabadságharc eszméit. A Pápai Református Kollégium diákjaként találkozott Oroszy Pállal, s egy harmadik társukkal, akit akkor még Petrovich Sándornak hívtak, s kit később Petőfiként ismert meg a világ. A három jó barát együtt volt jóban, rosszban. A tanulók viselkedését tárgyaló fegyelmi bizottság jegyzőkönyvében a „18. ügy”-ként bejegyzett vétség szerint Petrovich Sándor és nagy Gedeon bűnösnek találtatott, mivel nem készítették el a házi feladatukat. A bejegyzés ma is ott olvasható Pápán a Dunántúli Református Egyházkerületi Levéltár állandó kiállításán.

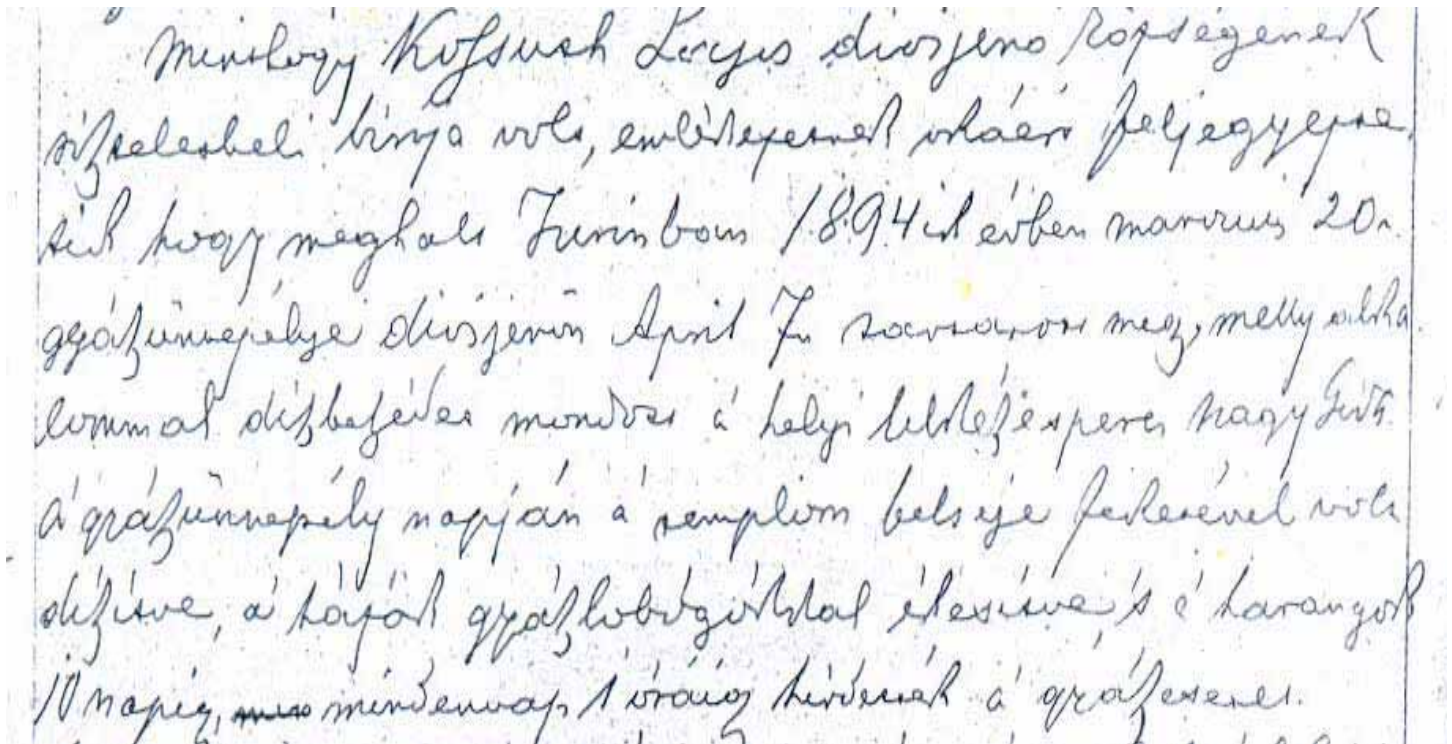
A három egy húron pendülő cimpora összetartására jellemző az az eset, amely szerint Petőfi egy kollégiumi ünnepségen akarta saját versét előadni, ám a foltokkal tarkított egyetlen nadrágja méltatlan lett volna az ünnepi alkalomhoz. Nagy Gida sietett a segítségére, kölcsönadván neki saját fekete nadrágját. Családja emlékezetében a derűs történet úgy folytatódik tovább, hogy a kölcsönkapott nadrágot Petőfi véglegesen megtartotta magának.

A szabadságharc kitörésekor egy emberként vállalták a forradalmi eszméket, s mindhárman önkéntesen álltak be a honvédseregbe. Petőfi a harctéren maradt, barátai végig kísérték a csatározások során a hadi eseményeket, s ott voltak a világosi fegyverletételnél is. A szabadságharc leverését követően Oroszy Pálnak menekülnie kellett a rémuralom elől. Így jöttek haza mindketten Diósjenőre, s szolgálták lelkészként, tanítóként falujukat teljes szívükből halálukig.

Kossuth Lajos Diósjenő tiszteletbeli bírója

A szabadságharc bukása után Kossuth emigrációba kényszerült, ám sosem adta fel a reményt, hogy újraéleszti a szunnyadó parázsként tovább élő forradalmi szellemet. Aktív nemzetközi politikát folytatott, terveket szőtt, szövetségeseket keresett. A császári udvar nem nézte jó szemmel szervezkedését, s mindent elkövetett ellene. Megfosztotta magyar állampolgárságától azt az embert, aki talán a legnagyobb hazafia volt országunknak. A hír hallatán számos település – köztük falunk is – úgy reagált, hogy tiszteletbeli polgárává fogadta. Diósjenő nem is elégedett meg ezzel. Ragaszkodásának úgy adta kifejezését, hogy nem csupán tiszteletbeli polgárává, hanem bírójává választotta. Kossuth megköszönve a sok megtisztelő címet, gyönyörűen írja le Nógrád vármegye közönségéhez írt levelében a hazaszeretet fogalmát: „*Nekem, - így szól – megvallom, más foglalmam van a hazaszeretet felől, mely nem henye érzélgés, hanem a haza javára törekvő önzetlen becsületes munkásságnak kútfeje. A hol jutalom tétetik kilátásba, ott bérért dolgoznak. A ki hazáját jutalom reményében szereti: az a jutalmat szereti, nem hazáját. A hazaszeretet jellege az önzetlenség, mely nem hogy jutalomra gondolna, de áldozni is kész...A „haza” otthona a polgárnak, mint a családi tűzhely otthona a gyermekeknek. Ki várna azért jutalmat, hogy otthonát szereti? Haza és család ikerfogalmak. Egyiket, mint másikat az emberi szívet megnevelítő szeretet forrásává rendelte a természet istene. Én fajom nemeslevelét s fennmaradása titkának kulcsát látom azon érzelemben, mely arra tanított, hogy mi magyarok hazánkat közös édesanyánknak szoktuk nevezni, s hogy nemzetünk otthonát és családjunk otthonát ugyanazon egy szóval jelezzük, e szent szóval: „hon”.*

A diósjenői református egyház történeti leírásában az alábbiakat olvashatjuk: „Minthogy Kossuth Lajos Diósjenő községnek tiszteletbeli bírója volt, emlékezetnek okáért feljegyeztetik, hogy meghalt Turinban 1894. évben március 20-án. Gyászünnepélye Diósjenőn April. 7. tartatott meg, mely alkalommal díszbeszédet mondott a helyi lelkészesperes, Nagy Gida. A gyászünnepély napján a templom belseje feketével volt díszítve, a házak gyászlobogókkal ékesítve, s a harangok 10 napig mindennap 1 óráig hirdették a gyászesetet.”

Minthogy Kossuth Lajos Diósjenő községnek tiszteletbeli bírója volt, emlékezetnek okáért feljegyeztetik, hogy meghalt Turinban 1894. évben március 20-án. Gyászünnepélye Diósjenőn April 7. tartatott meg, mely alkalommal díszbeszédet mondott a helyi lelkészesperes Nagy Gida. A gyászünnepély napján a templom belseje feketével volt díszítve, a házak gyászlobogókkal ékesítve, s a harangok 10 napig, mindennap 1 óráig hirdették a gyászesetet.

Kossuth halála évében vált szükségessé a református templom tornyának újbóli, immár végleges felépítése. Majd száz évig bírta is a torony ezután a természet ostromát, ekkor azonban - 1993-ban – a toronysisakot teljesen újjá kellett építeni. Egy hatalmas daru érkezett, mely egyszerűen leemelte a falakról a sisakot, s lehelyezte a földre. Ott elkészült a szerkezet pontos mása, mely ugyanilyen módszerrel vissza is került a helyére. A bontáskor a toronygömb alatt találtak egy kis faládikát, fedelén a következő felirattal:

Ha te engem felbontasz,
Egy szép emlékre akadsz.
Olvasd el figyelmesen,
Szépen és értelmesen,
Emlegesd nevünket!
Rég hant fedi testünket.
Éljen a magyar hon! 1894.

A ládikát az akkor 19 éves Halász Ferenc ácssegéd készítette, a belső felirat szerint. Benne megtaláltuk az utókor számára emlékeztül hagyott néhány tárgyat: Kossuth Lajos halálhírére hozó napilapot, a nagy államférfi fényképét, egy Kossuth-bankót, valamint egy feljegyzést a torony építéséről. Ez utóbbit Oroszy Pál tanító, negyvennyolcas honvéd fogalmazta meg. Ezek voltak a legfontosabbak, mit feltétlenül megőrzendőnek vélték.

Emlékül az Utóhomak.
Alas es bekesség pedig az Előhomak.

Mivel az 1853 diák évben, egész nyáron
felismerésére írtett bizonylatot, és kívánt
útdíj- és utazási díjat, amelyre megengedték,
hogy azt a következőkig járja, egész nyáron
keltett Ciriactus - Egyháziunk összes
közös híveinek egyetértésével, a presbiteri-
um határozata folytán, bádoggal fedve,
aranyozott és Cíllal díszítve, elutazva, Ciriactus-
tól ezen bádoggal fedett törvény 1894 diák év-
nyáron - Ugyan Cíllal és törvényekkel és
Előlettel Kérel és belől a mondatok. - Melly
egész írtatásának munkáját, törvény-
mentes beszámolóval. Kérelt 2400 Kérelt. 1894
- Melly összesen mintegy 1894, az
a Cíllal megtagadott és egyháziunk pénz-
térítésre fordított, a többi pedig, az elő-
ző közös hívek munkájának adósságából folyt.
- Ben diszponcia és egyháziunk előző
hivatalnokai Kérel voltak.

1. Lelkes és díjaz. pal. és díjaz. Ágós Gábor,
2. Kérelgáti: Ágós Gábor,
3. Lelkes, mint papst. Kérel. Kérel Sajnos

A Budapesti Hírlap 1894. április 1-i száma teljes terjedelmében Kossuth Lajossal foglalkozik. A feljegyzés a felújítás adatait, s a református egyház Diósjenőn hivatalban lévő tisztségviselőit sorolja fel, majd egy jókívánsággal él az utókor felé: „*Emlékül az Utókornak. Áldás és békesség pedig az Olvasónak! ... Ezen új torony daczoljon az idő viharaival szemben. Védje meg az ég ura, mind kül, mind bel ellenség fegyverei, és minden elemi Csapások ellen. Boldog és Számos évtizedeken átt ékeskedjék e' mi diósjenői ev. ref. Egyházunknak méltó díszére, és fényes Csillagával is intse az utókort, hasonló példás Keresztyéni buzgóság teljesítésére, a' mindenkori egyetértés, béke és Szeretet Szíves gyakorlására, Megváltó Urunk a' Jézus Krisztus nevében!*”

Nekünk, kései utódoknak az a feladatunk, hogy büszkén viselve az egész falunkat ért megtiszteltetést, méltók legyünk Kossuth szellemi örökségéhez. A Szentgyörgyi Kör kezdeményezésére születésének 190. évfordulóján egy emléktábla került a református templom falára. Az említett ereklyét a megtalálás óta a pánceszekrényben őrzik. A felújított toronyban pedig egy új feljegyzés vár arra, hogy egyszer majd tanúságul szolgáljon az utókornak.

Régi és az új toronysisak

Hamu alatt a parázs

A szabadságharc bukása után tovább izzott a parázs a hamu alatt. Nem más táplálta emlékezetét, mint a falu református lelkipásztora, Nagy Mihály. A parókián gyakorta megfordultak a szabadságharc hívei. Köztük Nagy Iván, megyénk kiváló tudósa, volt negyvennyolcas honvédtiszt. A híres genealógus naplójában is megemlékezik a diósjenői látogatásáról.

A nótárius házánál is gyakorta kértek éjjeli menedéket, messziről jött, lerongyolódott emberek. Szentgyörgyi írja visszaemlékezésében, hogy a ház asszonya ellátta őket élelemmel, a gazda pedig biztonságos helyre vezette őket. Másnap aztán zajosan csörtető idegen katonák kutatták át a környéket a menekülők után.

A Vasárnapi Újság 1860. május 20-án megjelent 21. számában bukkantunk az alábbi érdekességre. Az újság szerkesztősége egy országos gyűjtő akciót hirdetett a Magyar Tudományos Akadémia épületének költségeihez. A diósjenői református gyülekezet lelkipásztora, a hazafias érzelmű Nagy Mihály szervezte meg a helyi gyűjtést, s ő maga is szép példával járt elől az adakozásban. Csakúgy, mint Oroszy Pál tanító. Összességében Diósjenő lakosai az 539. számú gyűjtőíven 19 forintot adtak össze. A Vasárnapi Újság rendszeresen közzétette az adakozók neveit. Volt, ki csak egy-két krajcárral tudott hozzájárulni a nemes célkitűzéshez, de a lista a névsor miatt is érdekes az utókor számára.

Nagy Mihályt, a fia, Nagy Gida, a volt honvédtiszt követte a lelkipásztori hivatásban. Elődjai szellemi örököseként, 1896-ban a kezdeményezésére, hazánk fennállásának ezer éves jubileuma alkalmából ünnepséget tartott a falu népe a Vágotterdön. A falu határában lévő helyszínen elültették a Margitszigetről hozatott kilenc facsoportot, s „Árpád bércének” nevezték el.

Látnivalók Diósjenőn

A római katolikus templom

A tatárjárás után az elpusztult népesség pótlására ide telepített németek lelki gondozásában vállaltak szerepet az 1281-ben, az esztergomi Szent János lovagok perjele, Domonkos által Jenőre hozott szerzetesek. Valószínűleg ez a szerzetesrend is közreműködött a ma is álló katolikus templom elődjének építésében, amely védelmi feladatot is ellátó masszív kőfallal is volt körülölelve, mint az az 1959. évi töltésrendezés során kiderült. A török időkben az épület elpusztult, hívei közül sokan rabszíjra fűzve messze kerültek. 1686-ban mindössze 66 római katolikus vallású maradt a községben. Ők viszont pert indítottak a reformátusok ellen, hogy adják át a templomot részükre. A per folyamán azonban megegyezés születik közöttük: a templom megmarad a reformátusoknak, ám ők segítséget nyújtanak egy új katolikus templom megépítésében. Mintegy hat évtized elteltével a templomot 1745-ben újjá kellett építeni, de ez a felújítás sem volt tartós, míg végül 1788-ban az Eszterházy-Visconsi alapból építették a ma is látható állapotra. Az építéshez felhasználták az évszázadokkal korábbi templomok falmaradványait, köveit is, hiszen mikor 1967-ben a templom új vakolatborítást kapott, előtűntek a déli oldalfalon a gótikus stílusú ablakok befalazott vonalai, s a fal középvonalában kőből faragott csúcsíves oldalbejárat kapuívei. Az oszlopfelek fafaragásának stílusa megegyezik a templomban látható két konzollal. A szakemberek megállapították, hogy a kapuív egyik részének ornamentikája a XIII. a másik a XIV. századból való. Az oldalbejárat nyomait ma is megsejlelhetjük a déli oldalon.

A későbarokk épületben egyből a főoltárkép tűnik szemünkbe. Rajta szentek, Flórián és több egyházatya, felül Szentháromság, József, Mária, apostolok. Lent balra a festőre utaló jelzés található: Josef Franciscus Falconer pinxit Buda. A zsúfolt és mozgalmas kép 1790 körül készülhetett. A bal mellékoltárkép a Pietát ábrázolja. A XIX. sz. elején készült. A klasszicista szószék oldalán dombormű a magvetőről, homloklapján pedig a négy evangélista látható. A tabernákulum copf stílusú.

A templomból kilépve a báró Piret család 1819 után készült kovácsolt vaskeresztből és neogót eklektikus vasrácsból álló síremlékét láthatjuk. Ha a temető hátsó kijáratán távozunk, megtekinthetjük a második világháború áldozatainak 1987-ben készült emlékművét.

A református temető és a második világháborús emlékmű mellett elhaladva egy kis zsidó temetőt találunk, ahol a helyben elhunytak síremlékein kívül a volt rétsági járásból elhurcoltak emlékművét is megtalálhatjuk. Ijesztően hosszú az áldozatok névsora.

A református templom

Nógrád várának 1544. évi eleste megtörte településünk mezővárosi fejlődését. Lakossága jórészt elmenekült, vagy rabszolgasorsra jutott. A megmaradt népesség nagy része a kálvinista tanokat követte. A reformáció hívei tehát túlsúlyba kerültek. A két felekezet közötti templomper után, a falu közepén lévő templom megmaradt a reformációt követőknek.

II. József király engedélyével épült 1791-ben a mai új templom, a korábbi kisebb helyébe. Ennek alap részleteit 1983-ban a vízvezeték kiásásakor találták meg. A királyi engedély azonban megtiltotta az új torony építését. Mintegy száz évvel később, 1894-ben vált lehetővé a templommal egybeépített mai torony felépítése, melynek harangjait mindkét világháborúban elvitték hadi célokra. A jelenlegi 1946-ban az infláció miatt elértéktelenedett pénz helyett a hívek által összeadott tűzifából vásárolták. Azóta is emlegetik, hogy a református templom tornyában „fa harangok” szólnak. Ha a keleti oldalbejáraton lépünk be, mindjárt két emléktáblával találkozhatunk. Az egyik Kossuth Lajosnak, Diósjenő tiszteletbeli bírójának, a másik az 1848-49-es szabadságharc diósjenői hőseinek állít emléket.

A templom szomszédságában található műemlék parókia 1850. körül épült. A szép környezetben lévő oszlopos, tornácos épület eleink jó ízlését dicséri. A református templommal szemben álló üzletház egykoron a felekezeti iskola céljaira épült. Mellette áll az első világháború turulmadaras emlékműve.

A pincesor

A katolikus templom bejáratától indulva romantikus sétát tehetünk egészen a falu felső végén található strandfürdőig a pincesorok között. A legrégebbi pincék és prэшázak az 1830-as években épültek, s egészen a filoxéra 1880. évi megjelenéséig adtak helyet a jó minőségű borok készítéséhez. Nyomokban felfedezhetjük rajtuk a két évszázaddal ezelőtti falusi építészeti módot.

Marcus Aurelius emlékműve a tó partján

Ha a községtől mintegy másfél kilométerre keletre található Diósjenői tóhoz sétálunk el, elsőként egy emlékművel találkozunk.

Szinte hihetetlennek tűnik, de igaz, hogy még római császár is járt Diósjenőn. Időszámításunk szerinti 173-ban Marcus Aurelius, a filozófus császár a diósjenői tónál vívott nagy csatát a Börzsöny rengetegeiben meghúzódó kvádok és markomannok ellen. A Római Birodalomhoz tartozó Pannónia határát a Duna vonala alkotta, ám a túloldal “barbár” népei gyakorta átsaptak felségterületükre. Marcus Aurelius kettős céllal vezetett hadjáratot ellenük: a római birodalom határainak védelme érdekében, s továbbá, hogy legyőzve ellenségeit, újabb tartományokat nyerhessen a birodalom számára. Marcus a sztoikus filozófia utolsó nagy képviselője volt, ki élete során is örök ellentétben állt önmagával. Lelkiismereti válsága abból eredt, hogy ő a hódító, nagy hadjáratok vezetője, aki ugyanakkor többre becsüli az elvonult magánéletet, hiszen, mint írja: “...megvetem a gyilkolást, akár a háborút, mégis épp most kezdek bizonynyal hosszan tartó küzdelmet megint, harcot, melyet magam vezénylek. De a szükségszerűség nem enged kibúvót. Róma farkasait vissza kell tartanom attól, hogy saját gyermekeire támadjanak, így majd a Duna túlsó partjának vadonjában keresik zsákmányukat. És ez a Róma megint pár évvel tovább élhet... Gondolkodás és tett között, be kell vallanom, nálam szakadék tátong.”

A császár nem gyűlöletből, hanem kötelességtudatból harcolt a markomannok ellen, kikkel -nem úgy, mint később a kvádokkal - nem sikerült békét kötnie. Sosem alázta meg ellenségeit, s jobban örült, ha barátokra tett szert, mint ha egy ellenséget tört le. Nem önteltségből, makacsságból folytatta a háborút, hanem, mert azt akarta, hogy ez a háború legyen az utolsó. "Hogy a fiam ne legyen kénytelen már a markomannokkal, vagy más északi néppel összecsapni."

A hadjárat során egy alkalommal "csoda" történt velük: amikor a tikkasztó hőségtől szinte már aléltan küzdő római sereget az őket körbezáró ellenség már-már a megsemmisítéssel fenyegette, hirtelen sűrű felhők keletkeztek, s míg a rómaiakra csak a felfrissítő eső ömlött, addig az ellenséges oldalon a vihar, a "fulminata" hatalmas zavart és pusztítást okozott. A hatás lenyűgöző volt, a sereg megmenekült, s a különböző légiókban szolgáló keresztény és pogány katonák egyaránt - még évszázadok múltán is - saját vallásuk igazolását látták benne.

Talán pont a diósjenői ütközet során történt mindez, hiszen ma is megfigyelhetjük, hogy a tó környékén gyakorta nagyobb eső kerekedik, mint a közvetlenül a hegység lábánál meghúzódó községben. A jelenség magyarázata is egyszerű: a leggyakrabban nyugat felől érkező légáramlatokat a hegylánc megemeli, s így annak közvetlen tövéhez kevesebb csapadék jut.

Kápolna

A községtől észak-keletre található kis magaslaton a katolikus egyház szép kápolnát építtetett 1993-ban. Az alapok ásásánál előkerültek a korábbi kápolnaépítmény maradványai is, melyről azonban közelebbi írásos adatunk nincs, csupán a kis domb neve (Kápolna domb) engedte számunkra sejteni, hogy itt valamikor egyházi építmény állott. A régészek az ősi, nyolcszögletű épületet az Árpád korból származónak határozták meg.

Érdeemes felsétálni ide, már csak az élénk táruól szép látvány miatt is: a hegyek ölelésében fekvő község, s az egész hozzátartozó mezőgazdasági terület belátható innen. Éppen ezért állott itt a közelmúltban egy fából ácsolt tűzfigyelő torony, mely az aratások idején egészen a hatvanas évekig szolgálta a tűz megelőzését.

Felhasznált irodalom:

Bona Gábor: Nógrád megyei 48-as honvédek nyomában, A Nógrád megyei Múzeumok évkönyve, Salgótarján, 1985.

Gracza György: Kossuth Lajos élete és működése, A „Budapest” kiadása, 1893.

Jegyzőkönyv, melly magában foglalja a Diós Jenői Reformata Ekklesia Nevezetesebb Történeteit, annak különösebb rendtartásait Vagyonbeli Állapotját és a Helybeli Ekklesiái Gyűléseknek Rendelésit 's Végzéseit. Szereztetett 1829dik Esztend. Csík Péter Interimalis Predikátor idejében.

Nagy Zoltán: Gyökerek, Mikszáth Kiadó, 1994.

Rímfaragók szerk.: Végh József, Mikszáth Kiadó, 1994.

Szentgyörgyi István: Emlékeim, Kolozsvár, 1923.

Szentimrei Jenő: Szentgyörgyi István élete és művészete, Bukarest.

Szomszéd András /szerk/: Olvasókönyv Nógrád megye késő feudáliskori történetéhez, Salgótarján, 1999.

Szomszéd András: Süvegemen nemzetiszín rózsa, Salgótarján, 1999.

Végh József: Diósjenő – hívogató szülőfalumba, Mikszáth Kiadó, Horpács, 1994.

Végh József: Kápolna, Mikszáth Kiadó, 1998.

GYÖNGYHALÁSZ

Irodalmi folyóirat • 2007. november • I. évfolyam 1. szám

Radnóti Miklós: Naptár (részlet)

November

Megjött a fagy, sikolt a ház falán,
A holtak foga koccan. Hallani.
S zizegnek fönna a száraz, barna fán
vadmirtuszok kis ősz bozontjai.
Egy kuvik jóslatát hullatja rám;
félek? Nem is félek talán.

November

Ködös Márton után
Enyhe telet várhatsz,
Havas Márton után
Farkast soká láthatsz.
Szent Erzsébet-napja
Tél elejét szabja,
Az András-napi hó
A vetésnek nem jó.

...

Kedves irodalmat szerető vanyarciak!

Rohanó, békétlen életünkben jóleső érzéssel vehetjük kezünkbe ezt a lapot.

Nem merészség irodalmi kiadvánnyal kísérletezni egy olyan világban, ahol a bulvár szennye mindent elborít? Ráadásul milyen olvasóközönségnek szánjuk ezt egy ilyen kis faluban? Kit érdekel a lélek rezdülése egy dübörgő, mindenben átgázoló világban?

Ezeket a kérdéseket magamnak is feltettem, és válaszul újabb kérdéseket fogalmaztam.

Miért hisszük, hogy mindenkit csak a pillanatnyi izgalmak, pletykák, sületlenségek érdekelnek? Miért nem nyújthatnánk helyettük elgondolkodtatóbb, lélekmelengetőbb, léleknemesítő gondolatokat?

Úgy hiszem, a lap megjelentetőinek, Turcsi Eszternek és Kovács Pálnak is hasonló a céljuk. Mindketten az irodalmat szerető, irodalmi művek írásával is foglalkozó emberek. Nagyon szimpatikus számomra a két generáció együttműködése is.

A kiadványban elsősorban helyi jellegű írásokat jelentetnének meg, nagyon sok kuriózummal, melyek vanyarci vonatkozásuk miatt jelentenének érdekességet.

Fontos tere lehetne ez a lap a helyi szerzők művei bemutatásának is. Keveset tudunk egymásról még egy ilyen kis közösségben is, mint a mi falunk, a folyóirat lehetőséget adna az írással komolyabban foglalkozók bemutatkozására.

Őszintén bízom benne, hogy a havonta megjelenő kiadványban mindenki talál kedvére való olvasnivalót; esetleg új tehetségek bukkannak fel; és a közösségépítésben is jelentős szerepe lesz.

A szerkesztők munkáját köszönjük és kívánjuk, hogy fáradozásuk maradjon hosszú távon sikeres - a mi örömünkre.

Hugyeczné Nedeliczki Mária

...

Miért pont Gyöngyhalász?

Miért is ez az újság neve? Mi is gyöngy után kutatunk, de nem a tenger mélyén, hanem kicsi falunkban, az itt élők között. Bizonyosak vagyunk benne, hogy sok otthon mélyén kincs lapul: irodalmi és képzőművészeti alkotások. Nos, mi, halászok szeretnénk a felszínre hozni mindenki épülésére. Ennek szellemében a következő pályázatokat hirdetjük:

1. **Illusztráció:** várunk József Attila Gyöngy című verséhez rajzokat, illusztrációkat.
2. **Irodalmi:** verseket, novellákat, meséket, visszaemlékezéseket várunk a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódva.

A legjobbakat (1-3.) díjazzuk, jutalomban részesülnek, és bekerülnek az újságba is. (Természetesen egyéb írásokat is szívesen fogadunk.) Reméljük, hogy a következő számban minél több vanyarci írását közölhetjük. A munkákat a következő helyre és időpontig várjuk: **Vanyarc, Kossuth u. 108. vagy a gyongyhalaszok@citromail.hu címre, 2007. november 23-ig.** Jó munkát kívánunk!

A lap készítői

...

József Attila: Gyöngy

Gyöngy a csillag, úgy ragyog,
gyöngyszilánkokként potyog,
mint a szőlő, fürtösen,
s mint a vízcsepp, hűvösen.

Kezed csillag énnekem,
gyenge csillag fejemen.
Vaskos göröngy a kezem,
ott porlad a szíveden.

Halovány bár a göröngy,
ő is csámpás barna gyöngy;
a barázdák fölűzik,
a bús földet diszítik.

Göröngy, göröngy, elporlik,
gyenge csillag lehullik,
s egy gyöngy lesz az ég megint,
egybefogva szíveink.

...

Aphó Istvánné emlékei az 1956-os forradalomról
(Részlet a *Manga János adatközlője voltam* című hanganyagból)

„A forradalomból azt lehetett észrevenni, hogy a kommunisták a patakon szaladtak, mert ugye jöttek teherautóval, akik voltak a forradalmárok, és akkor ugye próbálkoztak birkózni ezek. De hát ugye Vanyarcon nem nagy valami volt, csak a doktor urat, azt vitték el a forradalmárok, mert ő közbeszólt. Ő tanult ember volt, a Kirschner doktor úr, ezredorvos volt, ő közbeszólt, akkor elvitték őt, és megkínózták nagyon. Csak a vanyarciaak aztán közbeszóltak, úgyhogy kikérve nyerték, mert hát ugye nem volt neki semmi olyan pontja, hogy lehetett volna azt mondani, hogy ellenzéki vagy hogy bujtogat, semmi. Sőt, még ő azon volt, hogy nem köll itten semmilyen zűrzavart csinálni, a békességre intette a népet. És ettől azért ő majdnem ráfizetett, még az életével is, a Kirschner doktor úr.”

...

Egy poros padlásról került elő ez a régi napló, íme egy részlet (a hibákat nem javítottuk ki):

Kemény Vilma naplójából
1940. május 22. szerda

Akár hiszik akár nem, nekifogtam magam a napló írásának. Ezt a napot meg is nevezem, mivel ma május 22-én megtanultam a leckémet, itt ülök a Vinsian Residenc salonjába úgy 1/2 7 fele. Megtaláltam eme kis könyvet, enye mondom magamba, írok naplót nagy unalmamba. Megjegyzem, eddig még nem unatkoztam, mert én olyan vagyok, ha hagynak nekem egy helyet ahol nem zavar senki, akkor bizony én örülök, ha itthon maradhatok. Azért mondtam én mindig, hogy egy lyukot adjanak nekem, akkor nem lesz baj velem. Hát nem hallgattak meg, mit csináljak. Nem baj itt is jó, csak Kálmán atya ne csoszogjon be. Isten veled kedves napló, már elég volt. Jaj anyáéknak és unokabátyámnak vinni kell valamit. Ide írom, mert itt talán nem felejttem el.

Folytatása következik...

GYÖNGYHALÁSZ • Szerkesztő: Tuzsi Eszter Ödönke; Kovács Pál, Tuzsi Eszter Számítógépes munka; Benkő Tiborné
Kiadja: Vanyarcért Egyesület

Örömmel tudósítok a „civil kurázsi” egy újabb példájáról: Kovács Pál költő keresett meg levélben, aki tájékoztattott arról, hogy november 1. dátummal új irodalmi lap született Nógrád Megyében, Vanyarcon, Gyöngyhalász címmel. Példamutató kezdeményezés, minden falu számára útmutatás ez a lap, s a mögötte lévő szándék! Jó munkát, sok nívós alkotást kívánva üdvözlí az új lapot a Börzsönyi Helikon!

Idézek Hugyeczné Nedeliczki Márta bevezetőjéből:

„Miért hisszük, hogy mindenkit csak a pillanatnyi izgalmak, pletykák, sületlenségek érdekelnek? Miért ne nyújtanánk helyettük elgondolkodtatóbb, lélekmelengetőbb, léleknemesítő gondolatokat?”

A Szerk.

KÖNYVBEMUTATÓ, VERSKONCERT

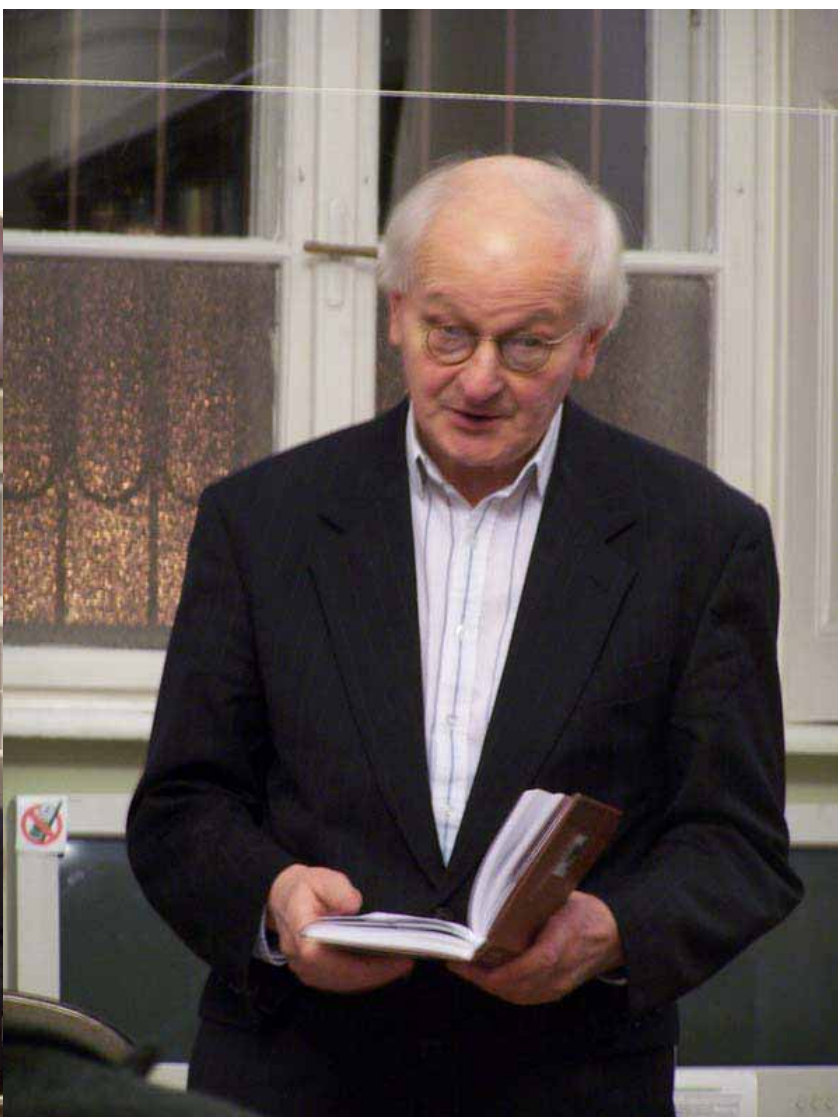
Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola és a Napkút Kiadó szervezésében 2007. november 27-én Vácott, Németh Péter Mikola: *Mysterium Carnale* című verseskötetét mutatta be a Szerző és családja. A mindenre kiterjedő figyelmező költő Pilinszky János születésnapjára tervezte ezt a bemutatót, ahol is Dr. Varga Lajos váci segédpüspök rövid megemlékezése után Jelenits István irodalomtörténész, szerzetes-piarista tanár méltatta a kötetet. A művekből maga a költő és leánya adott elő.

A könyvtárban zajló megemlékezést követően az emeleti előadóteremben Hommage a' Pilinszky/ Vers-koncert 86 címmel igen megdöbbentő és hatásos előadást láthattunk-hallhattunk: Németh Péter Mikola, Németh Zsófia Nóra adta elő a verseket, miközben Szabados György zongorázott, Szabó Sándor guzeken játszott, Hendrich Roland gitározott, Németh Balász Kristóf ütőhangszerezett.

Maradandó élményt adott ez az est, kívánom, hogy még sok ilyen élményben legyen részünk!

És éljen Pilinszky János!

A Szerk.

Németh Péter Mikola

MYSTERIUM CARNALE

Hommage à Pilinszky

KALLIOPÉ KOSARÁBÓL

most egy vérrel, sósavval, gúnnyal, cinizmussal és megvetéssel írott könyvet vettem ki, mely e rémes jelzők ellenére mégis roskadozik a szeretettől, az elismeréstől és az *igazságtól*. Hisz, ha elfogadjuk, hogy a Földön annyiféle igazság van, mint amennyi ember, úgy ezt a kötetet sem minősíthetem másnak, mint egy ember *megélt és leírt igazságának*.

Múltkorában Gosztonyi János: Láttalak, elmeséllek – Arcképek és emlékezések címmel kiadott könyvét olvastam. Kendőzetlen, finomkodásoktól mentes őszintesége, már-már brutálisan egyértelmű állásfoglalásai meghökkentettek, hiszen ez úgy hiányzik a mai (netán a mindenkori) művészvilág brancsszelleméből, mint a bolti gyümölcslebből a gyümölcs. Első kérdésem az volt: hogy merte? Aztán a szerző nyomába eredtem. Megtalált magyarázatom nem világmegváltás: az ember idős korára vagy szenilis lesz vagy igazmondó. A kettő kombinációja, mondjuk, zavaró.

Gosztonyi János 1926-ban született. Színész lett, majd rendező és dramaturg, s ha kellett havonta megírt egy drámát is. Mellette, folyamatosan, színészpálántákat oktatott a színpadi beszédre. Bö fél évszázadot töltött a magyar színművészet világában. Valószínűleg, akit Ő nem ismer; az nincs is.

Könyvében, ha jól számolom, 131 portrét, skiccet, jellemző karcot rajzol kortársairól, betűrendben. Megilletődöttség nélkül, természetesen. Az első kuncaft „A Gazda” – Aczél György. Az utolsó fényképen „egy égi küldött”: Weöres Sándor. Kettejük közt, csak találomra, betűrendben és ízelítőül: Bacsó Péter, Bara Margit, Csákányi Eszter, Dajka Margit, Farkasházy Tivadar, Garas Dezső és önmaga, Hubay Miklós, Illyés Gyula, Jancsó Miklós, Keres Emil, Latinovits Zoltán, Makk Károly, Nádasdy Kálmán, Ruttkai Éva, Sulyok Mária, Szinetár Miklós, Töröcsik Mari, Várkonyi Zoltán, Zala Márk. Súlyos névsor, a resztlit nem is számolva!

Egy tízsoros bevezető és egy vele azonos méretű utószó fogja közre a rövid remekléseket. Előbbiben ezt írja a szerző: „Akiket elmesélek, azokat személyesen ismertem. Mindnyájukat. Emlékszem a tekintetükre, érintésükre, arra, ahogy a térben mozogtak. Tapasztalati alapon tanúskodhatom, amit már rajtam kívül oly kevesen tehetnek.” Az „Utószó” így szól: „Ó, mennyi minden rekedt bennem! Mi mindent láttam, amit még nem meséltem el! És amit mégis, annak során inkább fékeztem, semmint gerjesztettem magam. Mondok persze gonoszakat, de a valósághoz képest bárányian szelíd ez a csokor mese. Lehet, hogy némelyik megállapításom, egy-egy vonás a portrén, nem pontos, kicsit elrajzolt. Lehet, hogy olyasmiket kimondok, amiket nem szabadna kimondani. Én csak azt tudom, minden leírt szavam igaz.

Hogy az igaznak olykor nem kell elhangzania? Jobb neki, ha rejtve marad? Vagy ha az igaznak nem is, de annak, akiről elhangzik... No, persze.”

A könyv rendkívül élvezetes, olvasmányos stílusban íródott, amit nagyban emel pontos és éles fogalomkészlete, plasztikus, humoros, meghökkentő jellembrázolása. A szerző megfogadta, hogy könyvéről egyetlen egy kritikát sem olvas el, interjút ez ügyben nem ad. Így tán van rá remény, hogy az írás testvére is megszülessék. Könnyű olvasmány magvas tartalommal! Ajánlom mindenkinek!

Kázmér

ERŐS ILDIKÓ

1988

Katlanfálú nyár volt.
Alvadt vérszín rózsák.
Értelmüktől megfosztott
szavak.

Bennrekedt káromlások.
Verejtékcseppek.
A valóságból ennyi ha
maradt.

Ahányszor beszélünk:
mindig elalszom.
Ébredek tizennyolc éve
nélküled.

Kegyetlen nyár volt.
Rózsák hűvösében
a tikkadt halál ájultan
pihegett.

Vetkőzöm. Ma még
csak a fáradt húsig.
Egyszer majd csontokig.
S onnan tovább.

Nem bánok semmit.
Nem várok semmit.
Megköszönöm neked
e hamis csodát.

KÖNYVAJÁNLÓ

Salgótarjánban, a **Palócföld Könyvek** sorozatban jelent meg **Kupcsulik Ágnes**: *Egy asszony monológja*, és **Zsibói Gergely**: *Csend-szilánkok* című verseskötete. Mindkét költő régóta része a Megye irodalmi életének, még akkor is, ha ezek a kötetek elsőkötetes szerzők művei.

A kötetek megvásárolhatóak a Szerzőktől, illetve az Írók Boltjában Budapesten, valamint a Megyeszékhely könyvtárában.

Kupcsulik Ágnes Egy asszony monológja

Palóc könyvek
föld
SALGÓTARJÁN

Kupcsulik Ágnes érzékeny, szenzibilis alkat, aki szilárd és bensőjéből fakadó etikai értékek birtokában írja költeményeit. Olyan feminin műveket alkot, amelyek sokáig hiányoztak a magyar irodalomból.

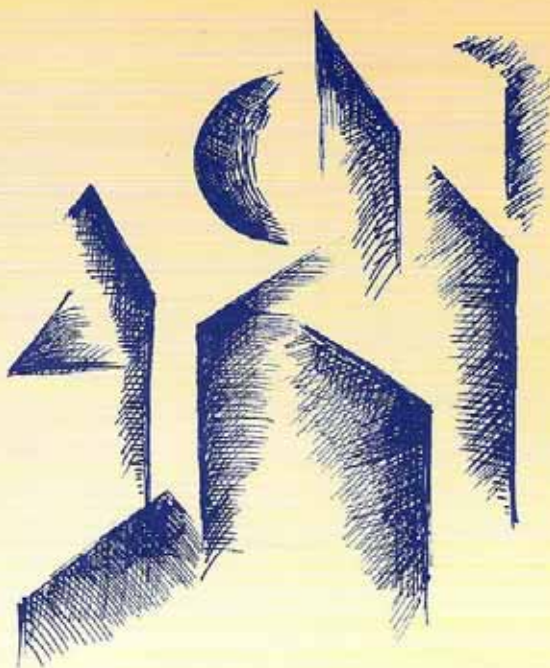
Nem csak témaválasztása sajátos, hanem nyelvezete is. Az impresszionisztikus zsánerképeken kívül megtalálhatók még az archetipikus toposzok az anyához való viszony, az éjszaka szimbólumai, félelmei, csodái.

Jelzői színesek, hasonlatai találóak, formavilága változatos. Külön színteljesen jelentenek képversei.

Marschalkó Zsolt

Zsibói Gergely

CSÖND-SZILÁNKOK

Palóc könyvek
föld
SALGÓTARJÁN

Amíg a szocializmus idején a szabadvers már a formájával lázadást jelentett a rendszer abszurd szabályozottságával szemben, addig napjainkban a kötött forma fejez ki tiltakozást a minden területen megfigyelhető szabadoság és káosz jelenségével szemben. Zsibói Gergely költészete ennek megfelelő korszerű, tradíciókra alapozott válasz, ontológiai állásfoglalás, politikum és létbölcselet, a világban

felszaporodott negatív tendenciákra mondott nem. Ugyanakkor az egyetemes léthelyzet sorokba szövésével túllép a pusztá társadalomkritika biztosította közhelyesség csapdáján, megteremti versei többretegűségét. Alkotásai szinte kivétel nélkül magukban hordoznak egy primer olvasaton túli olvasatot, arra ösztönöznek, hogy újra és újra kezünkbe vegyük, rétegei felfejtésére vállalkozzunk.

Művei egy részében a magyar hagyományt sikeresen ötvözi a japánnal: a haiku 5-7-5 szótagszámú képletét, meditációs objektumot jelentő tömörségét és a sorvégi rímet egyszerre képes megvalósítani, s ezzel a „lépésével” egészen Kosztolányi költészetéig nyúlik vissza. Formai tisztasága és gondolatísága révén a haiku-költészet legjobb hazai művelői közé emelkedik.

Szerelmi lírája az érzelmek komplexitásával ajándékoz meg. Mintegy feltárása az én belső vívódásának. Keresése a másikkban, a másikkal való kiteljesedés lehetőségének, és beismerése lehetetlenségének. Vallomás, amelynek gyökerei felkutatása során Adyn át egészen Balassiig hatolhatunk a múltba. Gazdagon árnyalt képeivel bevon a szerelem örök titkaiba.

Leíró verseivel szavakból szőtt mandalát teremt, egy belső tájat. Nem a látható, nyilvánvaló megmutatására tesz kísérletet, hanem a láthatatlanéra. A világban benne rejlő transzcendencia, isteni lényeg izgatja. Ezt igyekszik kivetíteni, képpé szervezni.

Politikai versei radikális, erkölcsi alapokra helyezett állásfoglalások. Kimondása annak: hol szavainkért, tetteinkért vállalt, s egymás iránti felelősség nincs jelen, nem épülhet ország, nem teremthető rend, nem munkálkodhat az igazság. A nemzet egységessége jelenthetne erőt, de ezt a XX. század „viharai” felszámolták. Rímekbe szedett szava egyszerre tényfeltárás és segélykiáltás, aggodalom a szülőföld, a választott otthon megmaradásáért.

Handó Péter

SZÁZDI SZTAKÓ ZSOLT

1552

XV. A megbeszélés

- Bocsáss meg úrnöm, hogy zavarlak, de hoznál a vándornak valami harapnivalót? - szólította meg Ahmed a szép fogadósnet.

- Remek fácánpecsenyét hozhatok.

- Hozzál azt, úrnöm!

Ahmed kedvtelve nézte a távolodó fogadósne ringatózó járását, és szépen ívelt nyakát, amelyet dús kontyba tűzött haja szabadon hagyott. Ilyennek képzelte a hurikat, akik a mennyországban minden igazhitű harcos kedvét fogják keresni.

A szobában rajta kívül még két paraszt volt, akik tőle nem messze ültek, és időnként sanda pillantásokat vetettek feléje. Fél órával ezelőtt érkezett, és véletlenül pont arra a helyre ült, ahol pár napja Kafim is ült. Ahmed a pasa megbízásából érkezett, és az volt a feladata, hogy a hivatalos nyomozás mellett folytasson magánnyomozást, és kiderítse, a pasa ellenségei megsejtenék-e Kafim célját, vagy egyszerűen csak egy rablógyilkosságról van szó, ahogy azt Ahmed is bizonygatta.

Nem kellett sokáig várnia, mert alighogy elfogyott tányérjáról a fácán, Murát lépett be az ivóba, és Ahmedet megpillantva egyenesen az asztalához ment.

- Allah éltesen ezer évig!

- Téged is barátom!

A másik leült.

-Ruhádról látom, hogy hosszú út van mögötted, - szólalt meg Murát.

-Kereskedő vagyok Allah kegyelméből.

-És mivel kereskedsz?

-Gyöngyökkel, Allah kegyelméből, - válaszolta Ahmed, majd körülnézett, vajon figyel-e valaki a beszélgetésüket. - Beszélj, mit tudtál meg Kafim haláláról!

-Nem sokat uram, az emberek mindjárt olyan némák lettek, mint a sír, mihelyst Kafim halála került szóba. Szükszavúak mostanában az emberek errefelé. Mindazonáltal nekem sikerült egy keveset megtudnom, azonban ez is egy aranyamba került.

Ahmed türelmetlen mozdulatot tett, mint aki nem kíváncsi a köntörfalazásra, csak a lényeget akarja hallani:

- Beszélj!

- Egy embertől, aki azon az éjszakán arra járt, megtudtam, hogy egy szekér állt azon a helyen, ahol Kafimot megtalálták.

-No és?

-Gondolkodj uram, ez azt jelenti, hogy Kafimot nem ott gyilkolták meg, ahol megtalálták, hanem odavitték. Én láttam Kafimot, amikor megtalálták, a hátán feküdt, és a szúrás is hátulról érte, márpedig ha a szúrás hátulról érte, előre kellett, hogy bukjon, arccal a föld felé.

- Vág az eszed, Murát, nem csalódtam benned.

- Ha szabadna valamit javasolnom uram, menjünk innen.

- Miért?

- Nem tetszik ez a hely nekem. Látod ott azt a két gyaurt? Minket figyelnek.

Ahmed bólintott. Nem tudott rá magyarázatot adni, hogy miért, kezdettől fogva rosszul érezte itt magát:

- Gyerünk!

Amint a két török után becsukódott az ajtó, megszólalt az asztalnál az egyik paraszt.

- A halott törökről beszéltek, hogy vinné el az ördög valamennyi pokolfajzatot!

XVI. Cigányok közt

A cigánytábor most is szokásos életét élte, amikor éppen nem volt úton. Félmeztelen purdék szaladgáltak és zsvajogtak mindenfelé, a férfiak a hasukat süttették a napon, mert naplopó volt valamennyi, és tolvaj népség, akik csak az alkalmat lesték, hogy lopjanak. Von Tielknek voltak már tapasztalatai a cigányokkal, és undorodott ettől a népségtől. Nem is maradt volna tovább köztük, ha nem lett volna egy éjfekete szempár, amely marasztotta.

Pedig nem kis veszélynek tette ki magát, mert a cigányok nagyon fenekedtek rá, de ugyanakkor tartottak is tőle, mióta egy verekezésben betörte ellenfelének az orrát, aki azóta is fancsali képpel jár-kei a táborban, és uszítja ellene a többieket. Azonban senkinek sincs kedve úgy járni, mint ő, ezért inkább békén hagyják. Mert von Tielk tapasztalatból tudta, hogy az elején kell köztük kivívnia a tekintélyt, aztán, ha tudják, hogy ők csak a rövidebbet húzhatják, nem kötekednek többet vele.

Azonban még így se volt biztos, hogy egy nap nem fog össze az egész törzs, és nem kergetik őt el, vagy pedig egyszerűen nem ölik-e meg? Kivált az a legény és a családja bujtogatott ellene, aki már egészen a tulajdonának tekintette Ilkát, mielőtt ő megérkezett. Von Tielk nem tudta megfejtetni, hogy miféle kapcsolat lehet a lány és a fiú családja között, mert úgy bántak vele, mintha legalábbis a rabszolgájuk lenne. Ugyanakkor tartottak is tőle, mert az a hír járta, hogy a lány örökölte nagyanyja képességeit, aki boszorkány volt.

Von Tielk a nap legnagyobb részét a táboron kívül töltötte, hurkot vetett az apróvadnak, vagy éppen a folyónál próbált szerencsét. Így egyrészt gondoskodott az élelméről, és a lehető legkevesebb időt volt a cigányok közt, amit viszont a vajda kötött a lelkére. Most is az erdőből tért vissza rosszkedvűen, mert minden csapdáját üresen találta. Már napok óta került a szerencse, de még reménykedett, hogy az utolsó csapdában lesz valami. Ekkor hangokat hallott.

Egy fa mögül lesett ki, és Ilkát pillantotta meg, amint éppen egy nyúl lábát szabadította ki a hurokból, közben pedig halkán dúdolt. Hirtelen nem is tudta eldönteni, hogy dühös legyen-e, vagy áldja a szerencséjét.

- Hát te mit csinálsz?

A lány minden ijedtség nélkül pillantott hátra, és mikor ránézett, von Tielk úgy érezte, hogy a forró nyári nap ellenére is hideg futkos a hátán.

- Szegény tapsifüles felsebezte a lábát.

- És arra nem gondolsz, hogy most engedted el valakinek a vacsoráját?

- De mikor olyan fájdalmasan sírt szegény.

- És ha most én is elkezdenék sírni? Engem is ölbe vennél és dajkálnál, mint az előbb ezt a tapsifülest?

- Aztán mért sírnál?

- Mert az én vacsorámat engedted el.

Ilka kacéran félrebillentette a fejét, úgy nézett rá.

- Sajnálom, majd kárpótollak. Megosztom veled a vacsorámat.

- Ne játssz velem, Ilka!

Von Tielk gyöngéden átkarolta a lány derekát, magához vonta és megcsókolta.

- Szeretlek!

A lány szabadulni próbált az ölelésből, de von Tielk gyöngéd erőszakkal visszatartotta.

- Szökjünk meg!

Ilka szemében egy pillanatra hamisság csillant meg, de aztán megrázta a fejét.

- Nem lehet.

- Miért?

- Mert férjhez megyek.

Von Tielk elengedte.

- Szóval, férjhez mész.

- Egy hónap múlva, amint betöltöm a tizenhetet, azon a napon lesz az esküvőm. Mert így szól az egyezés.

- Tizenhét évvel ezelőtt az apám egy verekezésben megölte jövőd férjem anyjának egyik fivérét, és hogy a vérbosszútól megmeneküljön, odaígért engem a rokonságának, engem, aki akkor még meg sem születtem, csak áldott állapotban volt velem az anyám. Az egyezés úgy szólt, hogyha apámnak fia születik, az az ő valamelyik lányát fogja elvenni, és ha lánya, az az ő fiához fog férjhez menni.

- És te ezt mindvégig tudtad, és mégis hitegetted, - mondta von Tielk keserű szemrehányással. Anyámnak ikrei születtek, és jövőd férjem családja a fiút választotta, mert hát egy fiú az mindig többet ér, csakhogy a testvérem pár napos korában meghalt, így maradtam én.

Ilka felemelte a tekintetét, és a szeme már könnyes volt.

- Nem volt az hitegetés, mert az én szívem már csak a tied.

- De akkor miért nem jössz velem? Téged nem kötelez apád ígérete, hisz akkor még meg sem születted.

- Férjhez kell mennem, máskülönben megölik apámat, öregember.

- Nem szabad feláldoznod magad. Én szeretlek, gyere velem!

- Nem lehet, - mondta Ilka, és mielőtt még válaszolhatott volna, eltűnt von Tielk szeme elől.

HÖRÖMPŐ GERGELY

„Egyversszakosak”

részletek

Vizsgálj meg engem Uram,
olyan sok orvos vizsgált,
bajokat néztek, nem találtak
-Neked teszek egy lelki vizsgát.
Zsoltárok k.139.

Lelkem a porhoz tapad,
porból lettünk és porrá leszünk,
de porfelhőből felszáll
örökkévaló életünk.
Zsolt. 119.

Örököljük a Földet
ha szelídek leszünk,
sunnyin hátrál fegyveres,
büszke ó-emberünk.
Zsolt.37:9

Hagyd el a haragot,
azt eszi, kinél van,
légy csak béketűrő,
ez egy lelki mértan.
Zsolt.37:8

Perelj Uram a velem perlőkkel,
Rád bízom immár harcom is,
mert gyöngé vitéz vagyok én,
de Veled győzők végül is.
Zsolt. 35.

Szeretem az Urat, mert ő meghallgatott,
de ha nem hallgatná bús esedezésem,
akkor is szeretném, mert megváltott szívem
helyet kapott ebben a Szent-Nagy-Egészben.
Zsolt. 116.

BEMUTATJUK: MAJNIK LÁSZLÓ VERSEI

Vers a reggeli kávéhoz 1.

*Már csak a hajamból kéne
Kiráznom
A szétrohadt elveket
Meg a kurvák melleit
Amiket leltem rég
Csákánnyal
Lapáttal
Vésővel
Hadd ne mondjam mivel...*

*Unalmas már
Vodkától hányni
A Podmaniczky utca sarkán
Várni egy megrakott szekérre
Pizzaszelet gőzét ebédelni
Valahol az el nem jövő nyár
Kavics-várai között*

Karácsonyi átirat 1.

*Karácsonyfát nem kapnak
Csak a másik oldalon állók
Az egyikre várók
A másikkal hálók*

*Habcsók sem lesz csak annak
Akik vörösödve ugatnak
Isznak narancsverejtéket
Mindent kipakolnak*

*Átitatnak rosszat és jót
Az ünnepek olajával
Rántottára várnak majd
Rozsdás taligával
Mézet csepegtetnek
A kiscicák fejére
A varázsflakonból
A házak tetejére...*

Úgy szeretlek

*Úgy szeretlek
Hogy kiszórom a kakaót palacsintádból
Egy régi kék konzervdobozba
Elteszem hogy jó legyen
Ha majd nem leszek*

*Melletted kéne maradnom
De már nagyon édes a barack
Csak a sót kívánom
Te meg sótlan is vagy meg nem is
Gondoltam volna
Hogy egyszer ennyire morcos leszek*

*Az életemre esküszöm
Hogy úgy szeretlek hogy a fröccsödből
Elhagyom a bort mert ha nem leszek
Melletted nem lesz pénzed inni
Különben is minek innál annyit
Elég ha a frigóban savanyodik*

*Minden szerelmem
Olyan édes vagy mikor mondod
„szeretlek de csak egy párnánk van”
„tudom” szólok s azzal leteszem a kagylót
A Nyugati-aluljáróban ...*

Valaki mellettem épp rólad álmodik.

Aszalt alma roppan

*Aszalt alma roppan
Az üveghegy eltakar
Mindent mi fontos volt
Egykoron a görbülő gallyakon...*

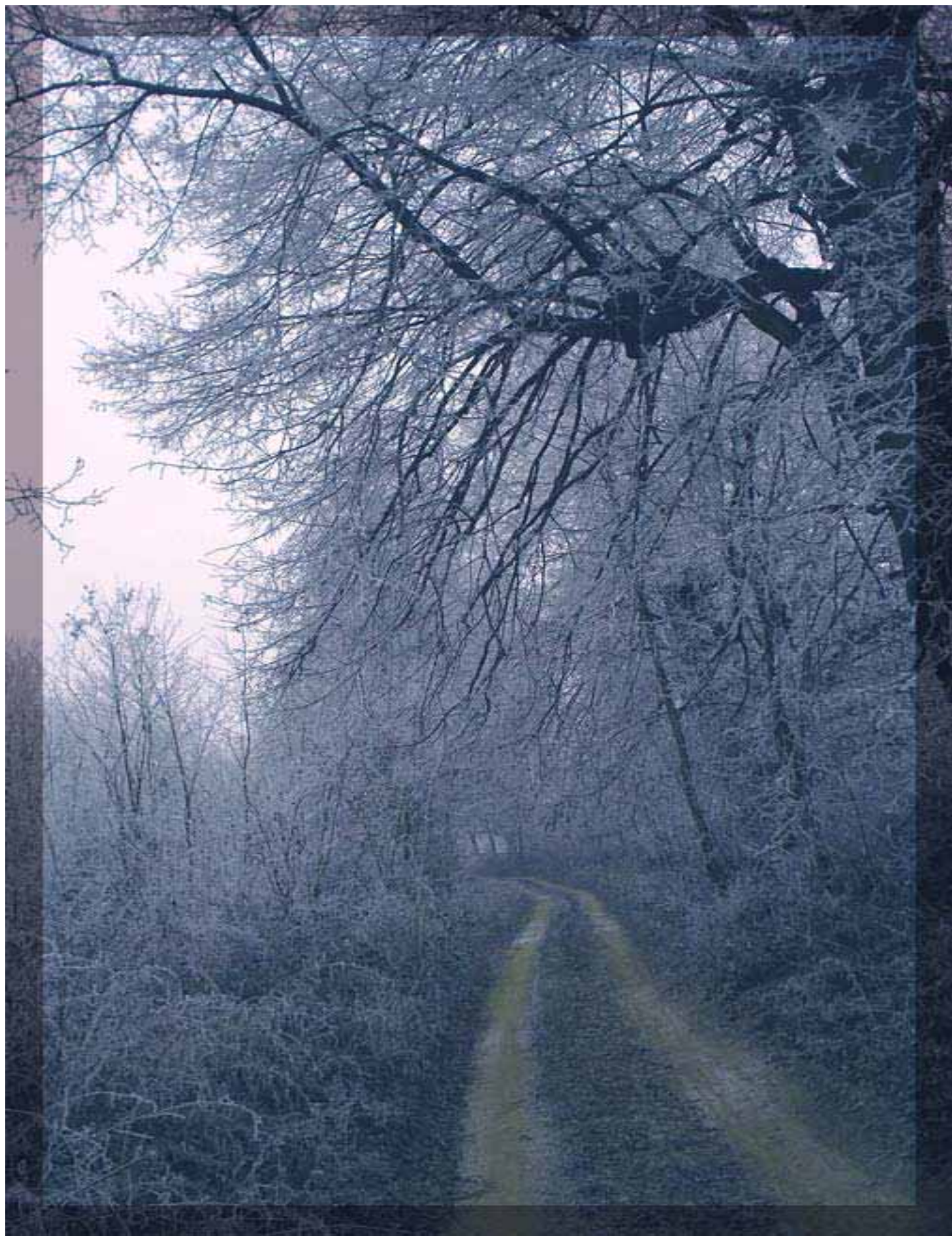
*Csak szemlélem kakasaim
Végtelen viadalát
A baromfiudvar bennem
Rég megnyitotta kapuját
Télen néha akciós a tojás
De mindegyiknek szaros a héja...*

*Aszalt alma roppan
Túl vagyok a halálon
Mézeskalács nem maradt
A társalgóban morzsái mutatják
Hol találom dédapám sírboltját...*

Majnik László elsősorban zenész. Aztán költő, aztán dalszövegíró, zeneszerző, zenegyűjtő. S végül, egy mai fiatal. Hogy miért fontos ezeket előrebecsátani? Mert ez mind-mind a személyiségéről vall. Arról a személyiségről, aki bár ebben a korban él, de néhány évtizeddel visszavágyik, a „kisiklás előttre”, arról a személyiségről, aki elfogadja azt, ami van, de soha nem nyugszik bele, hogy „csak ez van”! Lázasan kutatja a miérteket és konstatálja az okokat. Végére is, mit tehetne más? Olyan zeneszámai vannak, amik már a hangulatukkal beszélnek érzéseiről. Aki hall egy Majnik-számot, az igazat ad majd abban, (László Majnik And The Sky Tractors, <http://www.myspace.com/lszlmajnikandtheskytractors>) hogy ha Laci valóban más korban él, s mondjuk a Földnek nem ebben a szegletében, akkor most őt várnánk ide „megváltóként”, rajongva, mint külföldi sztárt!

Majnik versei ugyanazt a hangulatot hozzák, mint a zenéje. Ennek ellenére nem unalmas egyik sem, sőt, egymást erősítve vallanak önmagáról. Meg akarja mutatni magát, bár az, hogy komolyan vegyék, rég nem érdekli. Ahogy a nagy elődöket sem érdekelte soha a megbecsülés, csak járták a saját útjukat, s aztán az idő őket igazolta!

Jó lenne, ha megtanulnánk figyelni értékeinkre, értékes embereinkre, s nem csak az „utókor megértgetései” jutnának nekik, így Majnik Lászlónak sem. Olvassák a verseit, hallgassák zenéjét. S ne feledjék el! Soha!

AUDITOR

Szávai Attila írásai

Meccs

Az iskola rozoga tetején munkások dolgoznak, igazítják a csorba cserepeket, amelyeket a tegnap esti vihar ropogtatott meg, hogy legyen az esőknek érkezésük a padlásra, ahol elfelejtett sportszerek alszanak a porban. A gondnok segít a melósoknak, hangos vezényszavakat mond, hogy melyik cserép merre, csak a feje van kint a tetősíkból. Vagy talán nincs is teste az iskolagondnoknak és kitették a fejét a tetőre, hogy szóljon valamit, mint egy rádió.

Az iskola és a lakótelep között sportkombinát van. Legalábbis régen így nevezték, sportkombi. Ez legalább olyan különös szó, mint az, hogy tankodrom. Ilyen is van a városnak, kint a városszélen, egészen jól odalátni az iskola tetejéről. Az iskola melletti tréningterületen, ezen a magas drótkerítéssel elkerített testnevelőtelepen, vagyis hát és voltaképp izomüzemen éppen a helyi labdarúgócsapat gyakorolja a labdarúgás mikéntjét. A lakótelepen több kisnyugdíjasnak esemény ez, eseményszámba megy, akár egy meglepő fordulat, valami homályos rózsaszín szappanoperában. Az egyik játékos most egy meglepő fordulattal ellövi a labdát, ami célt téveszt és a kétemelet magas drótkerítésbe csörömpöl bele. A kisnyugdíjasok roppant örülnek a drótkerítésnek, mert így nem a nappaliban landol a labda, vagy a hűlni kirakott tepsiskrumpliban, hanem fennakad a kerítésen, mint vak golyó a tetőantennán. És azért is örülnek a kerítésnek, mert nem kell napokig sikálni a szőnyegből a pörköltszafot, amibe belerúgják a labdát, meg az üvegszilánkokat is csak nehéz talajmenti munkával lehet kiszedni a sötétbarna sárgamintás szőnyegből. Most kint ácsorognak az erkélyeken, ezeken az öreg balkáni balkonokon és konokon nézik a játékot. Az iskolagondnok feje az erkélyekről csak kis pontnak látszik, viszont a hangja egészen jól fogható még az erkélyeken álldogáló néniknek is. Az iskolagondnok fél szemmel a meccset is nézi, ennél fogva két cserép beirányítása között hangos parancsokat intéz a focistáknak is, hogy szélen indíts, bal alsó sarokba lödd, zárd le a bal közeget, meg ilyenek. Mindezt meglepően hangosan, kékeslilára eltorzult arccal. A tetőn térdelő munkások meg is lepődnek, hogy egy ilyen fejben hogyan lehet ekkora és ilyen hangorkán, ami ha kiszabadul (ahogy most is), megremegnek a tetőlécek. A pályán játszó fiatal focisták nem figyelnek oda az iskolagondnok instrukcióira. Egyrészt, mert nehezen bíznak egy olyan emberben, aki rekedésig ordítja a teljesen nyilvánvaló dolgokat, mint például, hogy lesen vagy, bazdmeg, másrészt mert tudják, a gondnok valójában nem is ért igazán a sporthoz, csak azért csinálja a nagyhangú felhajtást, mert így akar bizonyítani a tetőfedő munkásoknak és az erkélyen figyelő kisnyugdíjasoknak. A pálya szélén, a gyér fűvön gyér számú közönség álldogál több kisebb csoportban, többen szotyoláznak és a kirágott nedves héjakat a pályára köpik. Előttük kisebb halom van már a tizenhatos szélén, félő, ha arra vesz irányt a játék, könnyen elcsúszhat rajta és benne a játékos, és hívhatják megint az iskolaorvost, hogy fertőtlenítsen a horzsolást. Erre gondol most a pálya melletti lelátón ülő költő is, arra, hogy a világ egy kissé kezd olyan lenni, mint egy horzsolás, majd továbbgondolja a fertőtlenítésig, több biblikus részmegoldást érintve és számbavéve.

A költő most összehúzza kabátját, mivel tudja, a kora ős hűvös szelei mélyre tudnak fújni, egészen a lélekig, néha kicsit tovább is. A játékot figyelve papírt vesz most elő, és olyakat ír, hogy: csak nyirkos satír a könnyű-ragadós őszi felhőkbe ragadt nap, meg ugyancsak a halvány napkorongról, hogy harsány horzsolás az égen. Közben a pályán puhán pattan a labda, lendületben a ballisztika, élesek a felfestések az aszfalton, mint a világűr törvényszerűségei, tele vannak a cipők lábakkal, könnyű nedves lábszagot szuszog a sportcsuka.

Sípszó, vége a mérkőzésnek, a két csapat bekullog a közös öltözőbe, hogy megbeszéljék az érdekesebb és vitathatóbb részleteket, a szurkolók magára hagyják a szomorú napraforgóhéjakat. Tényleg hülyén néznek ki az aszfalton. Ráadásul mind magtalan, kiette belőle a mohó száj. Ezt figyeli a költő, és arra gondol, milyen kár, hogy ennyire véget ért a meccs és hogy már ennyire csak a pályát szegélyező fák lombjaig ér a fáradt késődélután. Hogy egy óvatlan pillanatban földre zuhanjon az est.

A portás

Talajmenti telehold.

Városszél.

Cipőgyár.

Mikor Verényesi Irén, cipőipari szakmunkástanuló elhagyta vőlegényét, így egy időre végleg cukortalánította saját életét. Csak a fákkal tudott aztán normális famenti kapcsolatokat létesíteni, az emberekkel való történetekbe meglehetősen belefásult. A cipőgyár éjszakai portása tudta meg legelőször, hogy Irén gyakran kijár a műszakból a legelőre, pontosabban a legelő szélére, oda, ahol még jól érezhetők az erdő fainak hűvös közei. A portás egyszer, még az elején utána is ment, hogy megnézze, mi történik a legelőszéli Irénnel a telihold ködös tejében. A fiatal cipőipari szakmunkástanuló lány leült egy fa tövébe, rá a gyökerekre, és zsebrádiót hallgatott. Valami komolyzenei darab volt műsoron. A szimfonikus zenekar begyalogolt az erdőbe, hogy kifújják magukból Irén hiányát, és hogy könnyű fűgákba hajlítsák az ágak kérges hónaljait. Irént azért hagyta el idő előtt szeretett vőlegénye, mert a lány szülei egyre csak az osztálykülönbséget szajkózták, mint jellemközi szakadékot, amin könnyen csúszósra hûl a holdfény, aztán csak a leút, alternative semmi egyéb más. A fiú az éjszakai portás fia, aki szintén éjszakai portásnak készül. Eltántorítani nem lehetséges jó szóval, sőt gőzborotvával sem, mivel túl sok csodát hallott apjától a szakmát érintőleg, kezdve a cipőgyár nyáresti langyos bűgásától, a kályha mögötti linóleum télesténkénti olvadásán át, egészen a gumibot finom tenyérbesimulásáig. A fiú már gyerekkorában sokat kijárt apjához a munkahelyre, hogy szokja a viszonyokat, hogy időben gyökeret verjen az életfilozófia, amely a portásélet mondanaköre körül kikerekedett a jól fejlett emberiségben. A fiúban meg egyre csak az kikerekedett ki, hogy a lány, az az ő testi jól-, sőt túlfejlettsége okán adta be a kulcsot, mondta be az unalmasat, meg a csütörtököt. A lány nem mondta el neki az igazságot, hogy túl sok, meg túl kevés itt az osztály társadalmilag, és hogy nincs az a teherlift, nincs az az ellensúly, ami megoldaná a szintkülönbségeket. A fiú sokáig nem tért magához. Napokig rosszul aludt, amikor meg nem jött álom a szemére, akkor vagy a kutyákat verte, vagy a gyárkerítést. Előbbieket bordamenti üzemmódban vonítólágos eredménnyel, utóbbit húronként jól megcsapkodva, hogy az angyalok is összéb húzódtak, mire körbeverte a gyárat. Miután elhalkult, belenémult a gyár éjszakai bűgásába a kerítéshúrok ércpengése, a megizzadt, kielégült fiú visszatért apjához, aki a gyárkapu melletti üszkös bódé előtt várta. „Na, hogy sikerült édesfiam?” Kérdezte cigarettával a szájában az öreg, tapasztalt portás, miközben a nedves őszi betonra mintákat rajzolt cipőorrával. Jött is a válasz, hogy „Hát éppen nem sikerült rosszul.” Erre az apa elmesélte gyermekének azokat az eseteket, mikor ő is hasonló cipőben járt, mint kezdő cipőgyári portás. Ő is gyakran gondolt a szaporodásra, ha jött a műszakváltás, és szélesek köszöntek neki a portabódé előtt elhaladó lányok és asszonyok. És elmesélte azt az esetet is, mikor egy Ancsa nevű huszoneves lány volt a cserzőlé-adagoló, és akibe egy szempillantás alatt beleszerelmesedett a fiatal, kövér portásfiú. Egyszer titokban megnézte az üzemi zuhanyzó ablakán át, ahogy ez a sokoldalú Ancsa lemosta magáról a ragacsos pácgőzt, amiben épp aznap dolgozott, és hát olyan csodát látott, amit addig sose. A fiatal lánytestnek és induló női libidónak olyan roppant kiállítását, amitől a nagy nyeldekülésben megcsúszott és harsány csörömpölés közepette hanyatt vágódott a kövezeten. Úgy szedték össze a szétszóródott és szétgurult bádogládák és műanyagvödrök közül a röhögő kollégák. Aztán persze megmondta a lánynak, hogy hát nem bánná, ha esetleg mélyebben beavatná a cserzőlé-szivattyúzás titkaiba, de a lány nemet mondott, mert nem bízott meg az olyanokban, akik ablakon át kíváncsiak a nemi állapotokra. Erre az ifjú portás úgy begurult, hogy szétverte az ipari zsírdúsító vezérlőpultját, amiért fegyelmet is kapott a vállalatvezetéstől.

„Emlékszem, a szép szikrák íveire a füstölgő teremben, meg a félig feldolgozott zsíriszap szétfröccsent mintáira a gyárfalon, olyanok voltak, akár a szerelem” mondta az idős portás és nagyot sóhajtott. Aztán csak néztek mindketten, nézték a macskakövek közé folyó ködöt.

HÍREK

ÖRDÖGH SZILVESZTER

1948 – 2007

November 16-án elhunyt **Ördögh Szilveszter**, József Attila díjas író, a Tekintet folyóirat főszerkesztője, a Duna Televízió kuratóriuma elnökségének tagja, a XXI. Század Társaság titkára. Élt 59 évet és 19 napot. Nyugodjon békében!

„Ki kell várni születést és halált, akkor is, ha váratlanul érkezik. Elsietni és lekésni csak az életet lehet.” Ördögh Szilveszter

Örömmel tudatjuk, hogy Végh József, lapunk állandó Szerzője, helytörténetért felelős szerkesztője, a Magyar Kultúra Lovagja, munkájának elismeréseként a „szakmától”, a Magyar Népművelők Egyesületétől emléklakettet vehetett át Miskolcon.

Végh József hosszú évtizedek óta kitartóan és „minden széljárást nevetve” végzi munkáját a helyi, illetve a megyei kultúráért. A csendes kompromisszumok embere Ő, olyan, aki előtt csak egy dolog lebeg, a kitűzött feladatot elvégezni, az ötletet megvalósítani, és értéket teremteni. Ötleteivel, tudásával önzetlenül, csakis a jobbító szándékot szem előtt tartva szolgálja a közösséget. Népművelő Ő, a szó valóságos értelmében, áldásos tevékenysége nélkül szegényebb lenne Diósjenő, Rétság és a környező települések összessége, s a Hon!

Gratulálunk a kitüntetéshez, és jó egészséget, Isten áldását kérjük további munkájára!

A Szerk.

Karácsonyi versíró pályázat

Karácsonyi versíró pályázatot indított a Poet.hu közösségi alkotó portál. A pályázatra saját készítésű, máshol még nem publikált karácsonyi verseket várnak. Egy személy maximum 5 verssel pályázhat, a művek beküldési határideje 2007. december 16. A felhasználók szavazatai alapján legjobbnak ítélt vers alkotója 5000 Ft-os könyvutalványt nyer.

A Poet.hu 2007. májusában indult közösségi portál, amely klasszikus alkotások mellett amatőr költők számára is publikálási lehetőséget biztosít. Az oldalt, amely jelenleg több mint 200 alkotó 1400 művét tartalmazza, naponta 2500 látogató keresi fel.

A beérkezett pályaművek a <http://www.poet.hu/kategoria/Karacsony> címen követhetők nyomon, a pályázaton a “Karácsonyi pályázat” megjegyzéssel ellátott versek vesznek részt. Az eredményhirdetésre 2007. december 27-én kerül sor. A részletes pályázati kiírás a <http://www.poet.hu/karacsony-palyazat.php> oldalon található.

E havi számunk szerzői:

Borsi István (Budapest, 1957) Diósjenő,
szellemi szabadfoglalkozású

Cegléd József (Kázmér) (Bácsalmás,
1954) Nagyoroszi, közalkalmazott, író

Erős Ildikó (Budapest, 1973) Budapest,
költő, nyelvtanár

Fuchs Izabella (Pécs, 1949) Pécs,
könyvelő, költő

Gere János (Diósjenő, 1927) Diósjenő,
nyugdíjas, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác,
2007)

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

Majnik László (Balassagyarmat, 1980) Rétság,
zenész, költő, zeneszerző, dalszövegíró

Móritz Mátyás (Budapest, 1981) Budapest,
író, költő

Németh Roland (Balassagyarmat, 1988)
Rétság, tanuló

Nyírfalvi Károly (Békéscsaba, 1960)
Budapest, könyvtáros, költő

Szajbely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság,
tanuló

Szávai Attila (Vác, 1978) Rétság, író, újságíró

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolytöt, 1967) Százd,
író

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Végh József mkl. (Diósjenő, 1953) Diósjenő,
helytörténész, művelődési ház igazgató

Impresszum:

Tördelés/irodalom:
Karaffa Gyula

Helytörténet/fotó:
Végh József mkl.

Grafika/képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

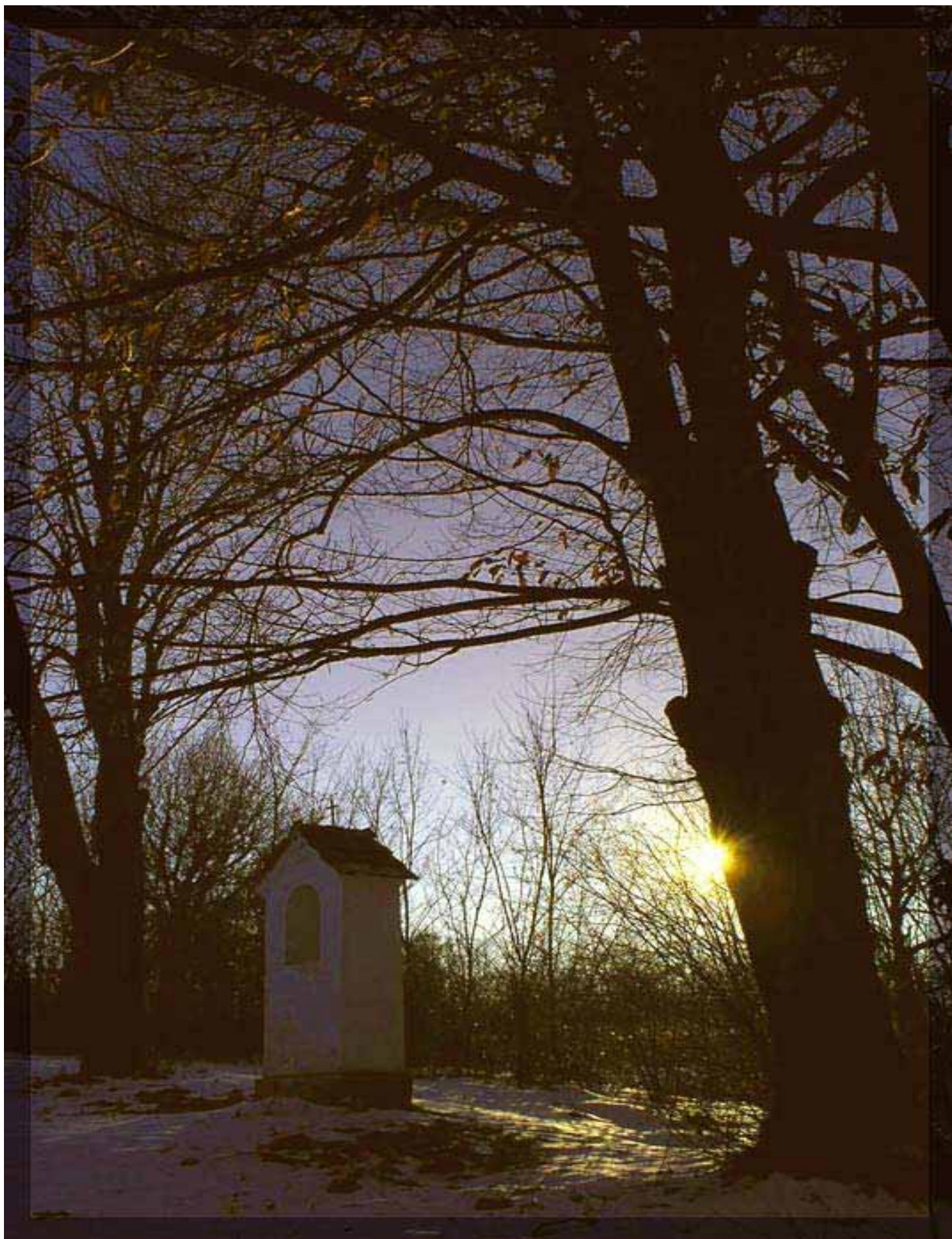
Telefon:
0630-383-5385

Email cím:

karaffagy@freemail.hu

hgev@freemail.hu

**Kiadja a rétsági Művelődési Központ
és Könyvtár
Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

Záhorszki Mónika fotója